

VOORUITZICHTEN

Demografische vooruitzichten 2016-2060

Bevolking en huishoudens

Maart 2017

**Federaal
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

economie
Algemene Directie Statistiek
Statistics Belgium

Bijdragen

Deze publicatie werd verwezenlijkt onder leiding van Marie Vandresse, FPB (vm@plan.be).

Hebben bijgedragen: Johan Duyck, Jean-Marc Paul

Hebben meegewerkt: Patrick Lusyne, Michel Willems (ADS)

Federaal Planbureau

Kunstlaan 47-49, 1000 Brussel

tel.: +32-2-5077311

fax: +32-2-5077373

e-mail: contact@plan.be

<http://www.plan.be>

Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium

North Gate - Koning Albert II-laan 16, 1000 Brussel

tel.: 0800 120 33

e-mail: statbel@economie.fgov.be

<http://statbel.fgov.be>

Inhoudstafel

Synthese	1
1. Kader van de demografische vooruitzichten	4
2. Hypothesen	7
2.1. Bevolking	8
2.1.1. Internationale migratie	9
2.1.2. Interne migratie	13
2.1.3. Vruchtbaarheid	15
2.1.4. Sterftecijfer	16
2.1.5. Naturalisaties	17
2.2. Huishoudens	18
2.3. Hypothesen op het niveau van de arrondissementen - overzicht	20
3. Demografische projectie 2016-2060 voor België	25
4. Demografische projectie 2016-2060 voor de gewesten	28
4.1. Brussels Hoofdstedelijk Gewest	28
4.2. Vlaams Gewest	32
4.3. Waals Gewest	35
5. Demografische projectie 2016-2060 voor de arrondissementen	38
6. Bibliografie	43
7. Lijst van afkortingen	44

Lijst van tabellen

Tabel 1	Overzicht van de hypothesen (vruchtbaarheid, sterftecijfer, internationale migratie) voor België en de drie gewesten	8
Tabel 2	Levensverwachting bij de geboorte en gemiddelde toename in levensverwachting.....	17
Tabel 3	Nomenclatuur van de posities van een individu binnen het huishouden en huishoudenstypes.	18
Tabel 4	Groei van de bevolking en van het aantal particuliere huishoudens in België.....	25
Tabel 5	België - bevolkingsaantallen, leeftijdsstructuur en bevolkingsloop	26
Tabel 6	België - aantal particuliere huishoudens, verdeling per huishoudenstype en gemiddelde grootte.....	26
Tabel 7	Groei van de bevolking en van de particuliere huishoudens per gewest.....	28
Tabel 8	Brussels Hoofdstedelijk Gewest - bevolkingsaantallen, leeftijdsstructuur en bevolkingsloop.	29

Tabel 9	Brussels Hoofdstedelijk Gewest - aantal particuliere huishoudens, verdeling per huishoudenstype en gemiddelde grootte.....	30
Tabel 10	Vlaams Gewest - bevolkingsaantallen, leeftijdsstructuur en bevolkingsloop	32
Tabel 11	Vlaams Gewest - aantal particuliere huishoudens, verdeling per huishoudenstype en gemiddelde grootte	33
Tabel 12	Waals Gewest - bevolkingsaantallen, leeftijdsstructuur en bevolkingsloop.....	35
Tabel 13	Waals Gewest - aantal particuliere huishoudens, verdeling per huishoudenstype en gemiddelde grootte	36

Lijst van figuren

Figuur 1	Aantal asielzoekers.....	9
Figuur 2	Aantal personen dat het vluchtelingenstatuut of het statuut van subsidiaire bescherming heeft gekregen	11
Figuur 3	Internationale immigratie van buitenlanders naar België.....	12
Figuur 4	Internationale migratie van Belgen.....	13
Figuur 5	Preferentiële migratiestromen tussen arrondissementen.....	14
Figuur 6	Totale vruchtbaarheidscijfer voor België en de gewesten	15
Figuur 7	Levensverwachting bij de geboorte voor België en per gewest	16
Figuur 8	Evolutie van de lidmaatschapsgraden tot een positie binnen het huishouden voor vrouwen tussen 35 en 39 jaar in de arrondissementen Brussel-Hoofdstad en Oostende.....	19
Figuur 9	Verdeling van de internationale immigratie van buitenlanders volgens arrondissement.....	20
Figuur 10	Totale vruchtbaarheidscijfer.....	21
Figuur 11	Vergelijkende sterftcijfers (ten opzichte van het gewest)	22
Figuur 12	Levensverwachting bij de geboorte - mannen	23
Figuur 13	Levensverwachting bij de geboorte - vrouwen.....	24
Figuur 14	Demografische projectie voor België - Bevolking en particuliere huishoudens	27
Figuur 15	Demografische projectie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Bevolking en particuliere huishoudens.....	31
Figuur 16	Demografische projectie voor het Vlaams Gewest - Bevolking en particuliere huishoudens ...	34
Figuur 17	Demografische projectie voor het Waals Gewest - Bevolking en particuliere huishoudens.....	37
Figuur 18	Bevolkingsgroei volgens arrondissement	39
Figuur 19	Aandeel 67-plussers	40
Figuur 20	Gemiddelde huishoudensgrootte	41
Figuur 21	Groei van het aantal particuliere huishoudens volgens arrondissement	42

Synthese

Deze demografische vooruitzichten tonen de evolutie van de bevolking en de huishoudens in België van 2016 tot 2060. Dit document presenteert eerst het scenario dat werd gebruikt om deze vooruitzichten op te stellen. Vervolgens worden de belangrijkste resultaten voor België, de gewesten en de arrondissementen voorgesteld.

Vooruitzichten die door hypothesen worden bepaald

De bevolkingsgroei wordt bepaald door de evolutie van de geboorten, de overlijdens en de internationale en interne migraties. Daarom zijn de demografische vooruitzichten gebaseerd op een geheel van hypothesen over de toekomstige evolutie van die componenten. De huishoudensvoorzichten worden opgesteld aan de hand van de bevolkingsvoorzichten en de toekomstige evolutie van de verschillende samenlevingsvormen: gehuwd koppel, samenwonend koppel, eenoudergezin, éénpersoonshuishouden, enz.

Tot 2060 gaat de projectie ervan uit dat de *internationale immigratie van buitenlanders in België* zich stabiliseert op de niveaus die aan het einde van de jaren 2000 werden waargenomen: tussen 120 000 en 140 000 immigranten per jaar. De emigratie van buitenlanders is ook relatief stabiel: tussen 90 000 en 100 000 emigraties per jaar. De netto-impact van de internationale migratie van buitenlanders op de demografische groei is dus positief: tussen 30 000 en 40 000 bijkomende inwoners per jaar in België, die kunnen worden toegeschreven aan de internationale migratie van buitenlanders. Het internationaal migratiesaldo van Belgen daarentegen is negatief.

Ten opzichte van de oefening 2015-2060, werd de kortetermijnevolutie (2016 en 2017) van de internationale immigratie – die verband houdt met de in 2015 waargenomen instroom van asielzoekers – neerwaarts herzien. De maandelijkse stroom asielzoekers bereikte vanaf januari 2016 immers opnieuw het niveau dat vóór 2015 werd waargenomen.

De migratie-intensiteit tussen arrondissementen wordt over de volledige projectieperiode constant gehouden, met uitzondering van de arrondissementen die worden gekenmerkt door grote stromen in de loop van het laatste decennium. Voor die arrondissementen volgt de *interne migratie* tot 2020 de recente evolutie.

Het aantal *geboorten* wordt bepaald op basis van het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd en de vruchtbaarheidsgraden. Sinds de financieel-economische crisis is de vruchtbaarheid van vrouwen geleidelijk gedaald: in 2008 bedroeg het gemiddelde aantal kinderen per vrouw 1,8, terwijl dat in 2015 1,7 is (laatste waarneming). Op korte termijn (2016-2020) veronderstelt de projectie dat de vruchtbaarheidsgraden geleidelijk terugkeren naar de niveaus die vóór de crisis werden waargenomen. Op lange termijn (2021-2060) worden die graden constant gehouden op de geprojecteerde niveaus voor 2020. Die langetermijnhypothese veronderstelt dat grote veranderingen in het toekomstige vruchtbaarheidsgedrag uitblijven.

Het aantal *overlijdens* is afhankelijk van het aantal personen in de bevolking en de leeftijdsstructuur ervan, maar ook van de toekomstige evolutie van het sterftcijfer. De hypothesen over het sterftcijfer worden opgesteld door de trends in sterftequotienten volgens leeftijd en geslacht – die sinds het begin van de jaren 90 worden waargenomen – door te trekken.

Demografische groei van België

De bevolking van België stijgt van 11,3 miljoen inwoners in 2016 tot 13 miljoen in 2060. De bevolking van het land stijgt elk jaar gemiddeld met 40 000 inwoners. De demografische groei op lange termijn is echter minder sterk dan die tijdens de laatste drie decennia.

De Belgische bevolking vergrijsst. In 2016 telde ze één 67-plusser voor 4 personen tussen 18 en 66 jaar. In 2060 is die verhouding 1 op 2,5.

De vergrijzing van de bevolking heeft ook een impact op de evolutie van de huishoudentypes: het aandeel éénpersoonshuishoudens stijgt fors. Door de samenlevingstrends door te trekken, stijgt ook het aandeel huishoudens met een samenwonend koppel of eenoudergezinnen. Als gevolg van die evoluties daalt de gemiddelde huishoudensgrootte in België en stijgt het aantal particuliere huishoudens sneller dan de bevolking.

Demografische groei van de gewesten

In elk van de drie gewesten is de geprojecteerde bevolkingsgroei tot 2060 positief, maar lager dan de groei die tijdens de laatste drie decennia werd waargenomen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de bevolkingsgroei (+28 % tussen 2016 en 2060) dubbel zo groot als die in de andere gewesten (+14 % tussen 2016 en 2060). Het internationaal migratiesaldo blijft een belangrijke rol in die groei spelen, vooral voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. In de drie gewesten ligt dat saldo echter onder de niveaus die tijdens de jaren 2000 werden waargenomen.

Op het niveau van de gewesten is de interregionale migratie ook bepalend voor de demografische evolutie. Over de volledige projectieperiode zet die migratie een rem op de demografische groei van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, terwijl ze die groei stimuleert in het Waals en het Vlaams Gewest. Op lange termijn wordt de interregionale migratie de belangrijkste groeideterminant in die twee gewesten.

In het Waals en het Vlaams Gewest groeit het aantal huishoudens sterker dan de bevolking. Door de leeftijdsstructuur en het specifiek multicultureel profiel van zijn bevolking kent het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een tegengestelde evolutie tegen 2060: het aantal huishoudens groeit minder sterk dan de bevolking. In tegenstelling tot de andere twee gewesten, stijgt het aandeel éénpersoonshuishoudens niet en is het aandeel huishoudens dat is samengesteld uit een gehuwd koppel met kind(eren) stabiel tegen 2060.

Demografische groei van de arrondissementen

De bevolkingsgroei in België en de drie gewesten is positief tot 2060. Uit de analyse van de projectie volgens arrondissement komen evenwel negatieve groeicijfers naar voren in bepaalde arrondissementen. Die arrondissementen worden gekenmerkt door een groot aandeel 67-plussers.

Andere arrondissementen kennen een relatief sterke demografische groei tussen 2016 en 2060 (rond +30 %). Het gaat in het bijzonder om de arrondissementen waar het fenomeen van peri-urbanisatie speelt: migratie van de steden naar de periferie.

Een besluitvormingsinstrument

Bij wijze van conclusie is het nuttig om te verduidelijken hoe de demografische vooruitzichten kunnen worden gebruikt. Deze vooruitzichten beweren niet het exacte aantal inwoners of huishoudens te geven die worden verwacht tegen een gegeven horizon. Hun voorspellingswaarde moet dus worden gerelativeerd. Ze zijn erop gericht een trend te projecteren op basis van de huidige wetenschappelijke kennis en de in een min of meer recent verleden waargenomen sociaal-economische en demografische context. Die trend maakt het mogelijk de toekomstige demografische groei te bepalen die als leidraad zal worden gebruikt op verschillende gebieden (economie, mobiliteit, huisvesting, energie, urbanisatie, gezondheid, vergrijzing, milieu, enz.). De demografische vooruitzichten zijn met andere woorden een besluitvormingsinstrument of een instrument waarmee het debat over de toekomst van onze maatschappij kan worden gevoed.

1. Kader van de demografische vooruitzichten

Sinds het begin van de jaren 70 werkt het Federaal Planbureau (FPB) mee aan het opstellen van de bevolkingsvooruitzichten, die toen door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) werden opgemaakt. Vanaf de *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060* werd de modellering toevertrouwd aan het FPB. In 2011 werd een overeenkomst gesloten tussen de Algemene Directie Statistiek (ADS) en het FPB over de algemene organisatie van de bevolkingsvooruitzichten. Die overeenkomst bepaalt de rol van elke instelling – de ADS verzamelt en verwerkt de gegevens en het FPB zorgt voor het opstellen van de vooruitzichten – evenals de timing en de producten. In 2013 werd de overeenkomst bijgewerkt door ook vooruitzichten op het niveau van de huishoudens te integreren. Zo vormt de overeenkomst de grondslag van een nauwe samenwerking tussen de twee instellingen die de bevolkings- en huishoudensvooruitzichten jaarlijks actualiseren.

Definities

De demografische vooruitzichten zijn gebaseerd op de nationale definitie van het **officieel bevolkingscijfer** (art. 4 van de wet van 24 mei 1994 tot oprichting van een wachtregister): de Belgen en de vreemdelingen die toegelaten of gemachtigd zijn om zich in het land te vestigen of er te verblijven en die ingeschreven zijn op de plaats waar zij hun hoofdverblijfplaats gevestigd hebben, met uitzondering van de vreemdelingen die zijn ingeschreven in het wachtregister. Onder meer de asielzoekers waarvan de procedure loopt, zijn ingeschreven in het wachtregister.

Overeenkomstig de nationale definitie van het officieel bevolkingscijfer, worden asielzoekers – in tegenstelling tot vluchtelingen en begunstigden van subsidiaire bescherming – niet opgenomen in de bevolkings- en huishoudensvooruitzichten.

Een **asielzoeker** is een persoon die zijn/haar land van oorsprong heeft verlaten en die bescherming vraagt door een verzoek om internationale bescherming in te dienen.

Een **vluchteling** is een asielzoeker die erkend wordt door de bevoegde autoriteiten.

Het statuut van **begunstigde van subsidiaire bescherming** wordt verleend aan een vreemdeling die niet voldoet aan de voorwaarden om erkend te worden als vluchteling, maar die een reëel risico loopt op ernstige schade (foltering, doodstraf, bedreiging van het leven in het geval van een internationaal of binnenlands gewapend conflict) wanneer hij zou terugkeren naar zijn land van oorsprong.

Dimensies van de bevolkings- en huishoudensvooruitzichten 2016-2060

De bevolkings- en huishoudensvooruitzichten 2016-2060 gaan uit van de bevolking volgens arrondissement, leeftijd, geslacht, positie binnen het huishouden en nationaliteit, zoals waargenomen op 1 januari 2016. Een opsplitsing volgens nationaliteitengroep (Belgen en buitenlanders, met een verdere opsplitsing van die laatste groep in grote subgroepen voor bepaalde hypothesen) wordt vooral gebruikt voor de opmaak van hypothesen, in het bijzonder m.b.t. vruchtbaarheid, internationale

migraties en naturalisaties. De resultaten worden echter gepubliceerd zonder onderscheid naar nationaliteit.

De bevolkings- en huishoudensvooruitzichten 2016-2060 worden opgesteld per arrondissement en vervolgens gegroepeerd per provincie, per gewest (waarbij de Duitstalige Gemeenschap apart wordt weergegeven) en voor het hele land.

Beschikbaarheid van de resultaten van de bevolkings- en huishoudensvooruitzichten 2016-2060 op de websites van het FPB en van de ADS

De bevolkingsvooruitzichten volgens jaar, leeftijd en geslacht en de huishoudensvooruitzichten volgens huishoudenstype worden voor alle bovenvermelde geografische niveaus gepubliceerd op de websites van het FPB (<http://www.plan.be>) en van de ADS (<http://statbel.fgov.be>). De jaarlijkse evolutie (1991-2060) van de volgende gegevens is beschikbaar:

- het bevolkingscijfer op 1 januari;
- de bevolkingsloop: geboorten, overlijdens, interne en internationale migraties;
- de demografische coëfficiënten: gemiddelde aantal kinderen per vrouw en levensverwachting; leeftijdsstructuur per grote leeftijdsgroepen en gemiddelde leeftijd, kenmerken van de bevolking op arbeidsleeftijd, vergrijzingsintensiteit en afhankelijkheidscoëfficiënten;
- het aantal huishoudens, per huishoudenstype, op 1 januari.

Projectie van de sterftequotiënten

De wet van 28 april 2003 betreffende de aanvullende pensioenen en het belastingstelsel van die pensioenen en van sommige aanvullende voordelen inzake sociale zekerheid (B.S. van 15.05.2003, erratum in B.S. van 16.05.2003), voorziet dat "... de gebruikte actualisatieregels [voor de omzetting van het kapitaal in rente] geen resultaat mogen opleveren dat kleiner is dan het resultaat dat men zou verkrijgen met de Belgische prospectieve sterftetafels die worden vastgesteld door de FSMA¹ op basis van de laatste demografische studies uitgevoerd door de Algemene Directie Statistiek² en het Federaal Planbureau". Als gevolg van die wettelijk verplichting werden eerst in 2004 en vervolgens in 2009 *prospectieve* sterftequotiënten gepubliceerd.

Sinds 2012 mag bij de berekening van de levensverzekeringspremies bovendien geen onderscheid meer worden gemaakt tussen mannen en vrouwen. Om een veralgemeende 'uniseks' generationele levensverwachting op te maken, werden *uniseks* sterftequotiënten opgesteld.

Tot slot vermeldt de wet van 22 mei 2014 houdende invoeging van artikel 624/1 in het Burgerlijk Wetboek en tot wijziging van artikel 745sexies van datzelfde Wetboek teneinde de regels vast te leggen voor de waardering van het vruchtgebruik in geval van omzetting van het vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot en wettelijk samenwonende dat de omzettingstafels voor het vruchtgebruik

¹ De huidige FSMA (Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten).

² De huidige ADS (Algemene Directie Statistiek).

rekening moeten houden met “de Belgische prospectieve sterftetafels die jaarlijks door het Federaal Planbureau gepubliceerd worden”.

Voortaan zullen de prospectieve sterftequotiënten en de transversale en generationele levensverwachting voor België jaarlijks worden gepubliceerd op de website van het FPB (<http://www.plan.be>) voor elk geslacht apart en in een uniseksversie.

Ter herinnering: de *transversale levensverwachting* is het gemiddelde aantal nog te leven jaren van een individu van x jaar op een gegeven jaar t indien hij/zij voor de rest van zijn/haar volledige leven geconfronteerd zou worden met de sterftequotiënten op verschillende leeftijden van het beschouwde jaar. De *generationele levensverwachting* houdt rekening met de evolutie van de sterftequotiënten in de loop van het leven van het individu.

2. Hypothesen

Om de bevolkingsvooruitzichten op te maken met behulp van de componentenmethode³, moeten vier hypothesen worden bepaald, namelijk de toekomstige evolutie van:

- de internationale migratie (immigratie en emigratie);
- de interne migratie;
- de vruchtbaarheid;
- het sterftecijfer.

Aangezien het vruchtbaarheids- en migratiegedrag verschillen volgens nationaliteit (Belg of buitenlander), moet een hypothese m.b.t. de toekomstige evolutie van het naturalisatiecijfer worden opgesteld. Om de geboorten te verdelen over de beide geslachten, moet tevens een masculiniteitsgraad (aandeel jongens bij de geboorte) worden bepaald.

De huishoudensvooruitzichten zijn gebaseerd op de bevolkingsvooruitzichten en op de toekomstige evolutie van de lidmaatschapsgraden tot een positie binnen het huishouden.

Die verschillende hypothesen worden beschreven in de volgende delen. De projectiemethodologie voor de interne migratie, de internationale migratie, het sterftecijfer en voor de huishoudensvooruitzichten wordt in detail beschreven in de Working Papers die door het Federaal Planbureau werden gepubliceerd (Paul, 2009 en Vandresse 2014, 2015 en 2016).

Ten opzichte van de vorige projectie-oefening (FPB en ADS, 2016) werden de hypothesen geactualiseerd, rekening houdend met de nieuwe beschikbare waarnemingen, in het bijzonder de bevolkings- en huishoudensstatistieken op 1 januari 2016 en de statistieken van de bevolkingsloop (geboorten, overlijdens, interne en internationale migraties) in de loop van het jaar 2015. Bij de projectie van de internationale immigratie wordt rekening gehouden met de economische kortetermijnvooruitzichten van de Europese Commissie die in het najaar van 2016 werden gepubliceerd (Europese Commissie, 2016). De hypothese met betrekking tot de instroom van asielzoekers tijdens de tweede helft van 2015 werd geactualiseerd, rekening houdend met de meest recente waarnemingen die door het Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS) werden gepubliceerd en met de verschillende maatregelen die op Europees of nationaal niveau werden genomen.

Voor de lange termijn volgt de projectie een scenario van ongewijzigd beleid en ongewijzigde 'maatschappelijke organisatie'. De hypothese van ongewijzigde maatschappelijke organisatie impliceert niet dat de waarden van de verschillende centrale parameters worden bevroren, maar veronderstelt net dat de trends die kenmerkend zijn voor de huidige maatschappelijke context zich voortzetten. In geval van een belangrijke wijziging van of zelfs een breuk in die trends, zou de realiteit kunnen afwijken van de hypothesen van deze projecties.

³ Voor een algemene beschrijving van de projectiemethode, zie Federaal Planbureau (2008), pp. 59-61.

2.1. Bevolking

Kader 1 Overzichtstabel van de hypothesen

Tabel 1 Overzicht van de hypothesen (vruchtbaarheid, sterftecijfer, internationale migratie) voor België en de drie gewesten

	2000	2015	2020	2040	2060
België					
Gemiddeld aantal kinderen per vrouw	1,6	1,7	1,8	1,9	1,9
Levensverwachting bij de geboorte - vrouwen	80,9	83,2	84,0	86,4	88,5
Levensverwachting bij de geboorte - mannen	74,6	78,6	79,6	83,4	86,5
Internationale immigratie (in duizenden)					
van Belgen	26,5	25,0	27,9	29,2	31,8
van buitenlanders	62,6	133,1	132,4	124,7	126,7
Emigratiegraad (in % van de bevolking)					
van Belgen	0,4%	0,4%	0,4%	0,3%	0,4%
van buitenlanders	4,4%	6,0%	6,6%	5,9%	5,9%
Brussels Hoofdstedelijk Gewest					
Gemiddelde aantal kinderen per vrouw	1,9	1,8	2,0	2,0	2,0
Levensverwachting bij de geboorte - vrouwen	80,9	83,4	83,7	85,8	87,6
Levensverwachting bij de geboorte - mannen	74,6	78,1	79,3	82,7	85,6
Internationale immigratie (in duizenden)					
van Belgen	5,0	4,5	4,9	5,7	6,7
van buitenlanders	22,2	46,4	46,1	43,4	44,1
Emigratiegraad (in % van de bevolking)					
van Belgen	1,0%	0,8%	0,8%	0,8%	0,8%
van buitenlanders	5,1%	6,9%	7,3%	6,6%	6,6%
Vlaams Gewest					
Gemiddelde aantal kinderen per vrouw	1,5	1,7	1,8	1,8	1,8
Levensverwachting bij de geboorte - vrouwen	81,4	83,9	84,8	87,4	89,6
Levensverwachting bij de geboorte - mannen	75,5	79,6	80,6	84,5	87,6
Internationale immigratie (in duizenden)					
van Belgen	12,0	10,6	12,2	12,4	13,5
van buitenlanders	24,6	57,4	57,2	53,8	54,7
Emigratiegraad (in % van de bevolking)					
van Belgen	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
van buitenlanders	5,1%	6,0%	6,7%	5,9%	6,0%
Waals Gewest					
Gemiddelde aantal kinderen per vrouw	1,7	1,7	1,8	1,8	1,8
Levensverwachting bij de geboorte - vrouwen	80,0	81,7	82,6	84,8	86,7
Levensverwachting bij de geboorte - mannen	72,9	76,7	77,6	81,4	84,6
Internationale immigratie (in duizenden)					
van Belgen	9,4	9,9	10,8	11,0	11,6
van buitenlanders	15,8	29,3	29,1	27,4	27,9
Emigratiegraad (in % van de bevolking)					
van Belgen	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
van buitenlanders	3,3%	4,8%	5,5%	4,9%	4,9%

Bron: 2000 en 2015: Rijksregister (RR), Algemene Directie Statistiek (ADS) en berekeningen FPB; 2016-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

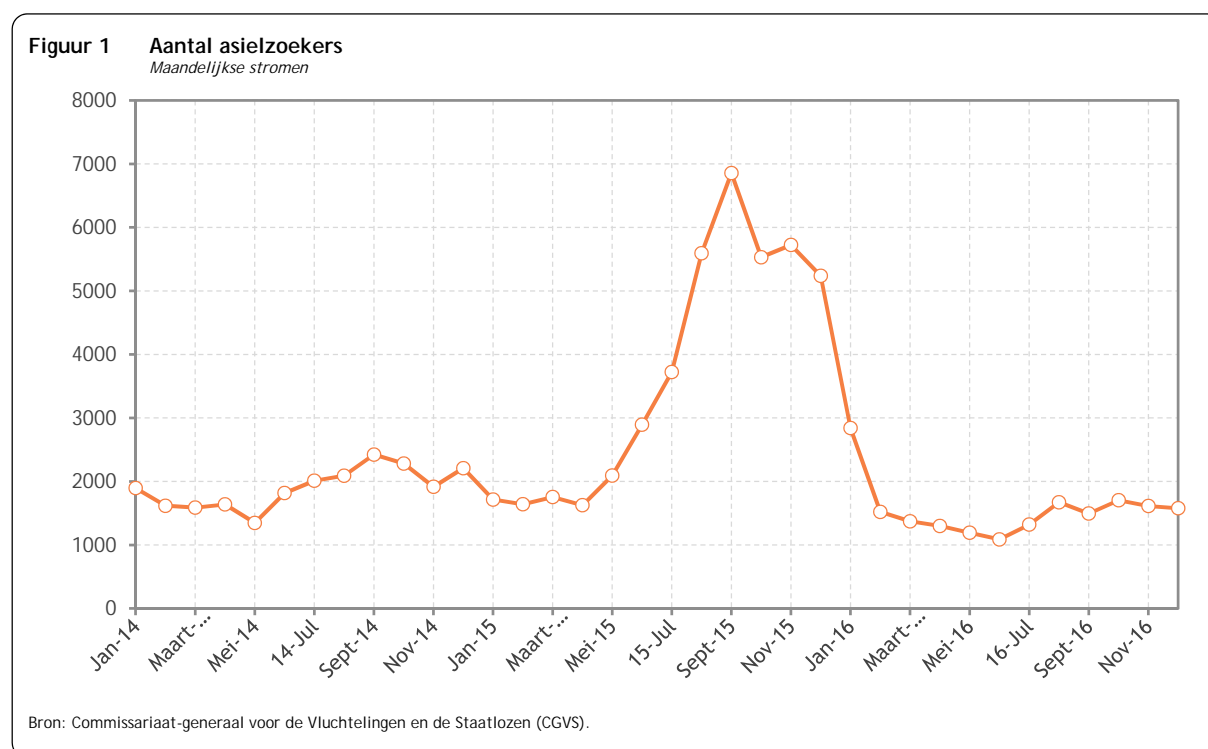
2.1.1. Internationale migratie

a. Internationale immigratie van buitenlanders

In dit deel worden de hypothesen met betrekking tot de internationale migratie van buitenlanders voorgesteld. De methodologie wordt in detail toegelicht in Vandresse (2015).

In 2016 valt de instroom van asielzoekers opnieuw terug tot het niveau van vóór de zomer van 2015

De humanitaire en politieke crisis in de landen van het Midden-Oosten leidde in 2015 tot een instroom van asielzoekers. De hypothese die in de vorige demografische vooruitzichten werd gebruikt (FPB en ADS, 2016), veronderstelde dat in 2016 de stromen asielzoekers gelijk zouden blijven aan die van het laatste kwartaal van 2015, daarna geleidelijk zouden dalen en medio 2017 opnieuw de waargenomen niveaus van vóór de migratiecrisis zouden bereiken.

Uit de statistieken met betrekking tot de asielzoekers blijkt dat die hypothese niet is uitgekomen in 2016. Het maandelijks aantal personen dat een asielaanvraag heeft ingediend op het Belgische grondgebied viel vanaf januari 2016 terug tot de waargenomen niveaus van vóór juni 2015 (figuur 1). Zonder hun reële en specifieke impact te kunnen meten, kan die evolutie door verschillende elementen worden verklaard:

- De Europese Unie heeft op 18 maart 2016 een akkoord gesloten met Turkije waarin onder meer wordt vermeld dat alle nieuwe illegale migranten die vanuit Turkije oversteken naar Griekenland, naar Turkije worden teruggestuurd. In het akkoord wordt verder bepaald dat “voor elke Syriër die vanaf de Griekse eilanden naar Turkije wordt teruggestuurd, [...] een andere Syriër vanuit Turkije in de

EU [zal] worden hervestigd".⁴ Nadat dit akkoord werd ondertekend, viel het aantal migranten dat vanuit Turkije naar Griekenland overstak snel terug.

- Meerdere Europese landen hebben ook controleposten aan hun grenzen of omheiningen opgezet om de toegang tot hun grondgebied te voorkomen. Dat had als gevolg dat de toegang tot andere Europese landen werd bemoeilijkt.
- Doordat Duitsland zich gedurende enige tijd opstelde als voorstander van het onthaal van asielzoekers werd zijn grondgebied aantrekkelijker in vergelijking met andere Europese landen (waaronder België).
- Hoewel België de nodige maatregelen heeft genomen om asielzoekers op zijn grondgebied op te vangen, heeft het nieuwe maatregelen genomen⁵ "die de migratiestromen willen beperken en tegelijk kandidaat-migranten willen ontraden" (Myria, 2016, inleiding, p.7).

De in 2015 waargenomen instroom van asielzoekers heeft op korte termijn een impact op de immigratie

Een asielzoeker wordt opgenomen in de bevolkingsstatistieken vanaf het moment dat hij/zij het vluchtelingenstatuut of het statuut van begunstigde van subsidiaire bescherming krijgt. De persoon gaat dan van het wachtregister van asielzoekers naar het vreemdelingenregister. Pas wanneer er een verandering van register is (administratief besluit), wordt de persoon opgenomen in de immigratiestatistieken.

Het projectiemodel van de internationale immigratie, die met name gebaseerd is op de immigratiecijfers, houdt impliciet rekening met toekomstige stromen van vluchtelingen en begunstigten van subsidiaire bescherming (in het bijzonder uit derde landen⁶) in een periode waarin geen migratiecrisis plaatsvindt. De instroom van asielzoekers waargenomen in 2015 vereist bijgevolg dat de *bijkomende stroom* vluchtelingen en begunstigten van subsidiaire bescherming die daar uit voortvloeit, wordt opgenomen in de projectie.

In de projectie van de internationale immigratie moet bijgevolg de bijkomende stroom vluchtelingen en begunstigten van subsidiaire bescherming als gevolg van de instroom van asielzoekers in 2015 worden opgenomen.

Deze projectie gaat uit van een bijkomende stroom van 15 000 vluchtelingen of begunstigten van subsidiaire bescherming voor 2016 en 2017 samen. Die hypothese is op verschillende elementen gebaseerd:

- De bijkomende stroom asielzoekers in 2015 bedraagt – in vergelijking met een jaar zonder crisis – ongeveer 24 400 personen.
- In 2016 leunt de door het CGVS toegekende beschermingsgraad dicht aan bij 60 %. Dat cijfer komt overeen met het totale aantal personen dat het vluchtelingenstatuut of het statuut van begunstigde

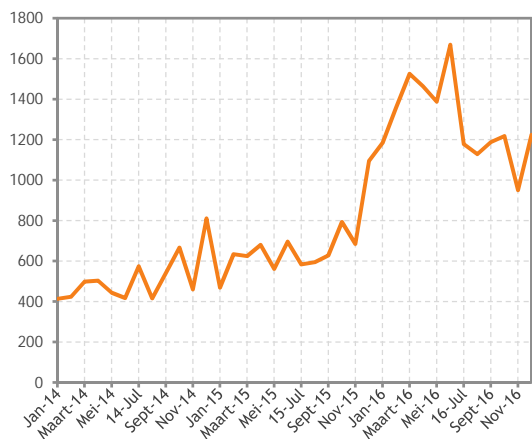
⁴ Raad van de Europese Unie, Persmededeling 144/16, Verklaring EU-Turkije, 18 maart 2016.

⁵ Beperking van het aantal geregistreerde dossiers per dag, verlenging van de verwerkingstijd voor gezinshereniging, beperking van het verblijfsrecht tot vijf jaar voor erkende vluchtelingen, enz.

⁶ Niet-EU-landen.

van subsidiaire bescherming heeft gekregen ten opzichte van het totale aantal asielzoekers waarvoor een definitief besluit werd genomen. Bijgevolg zouden van de 24 400 asielzoekers die in 2015 zijn aangekomen, ongeveer 15 000 het vluchtelingenstatuut of het statuut van begunstigde van subsidiaire bescherming krijgen.

Figuur 2 Aantal personen dat het vluchtelingenstatuut of het statuut van subsidiaire bescherming heeft gekregen

Bron: Commissariaat-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen (CGVS).

In 2016 heeft het CGVS aan 14 540 personen het vluchtelingenstatuut of het statuut van subsidiaire bescherming toegekend. Het aantal personen dat maandelijks wordt erkend, is verdubbeld in vergelijking met de periode vóór de instroom van 2015. In de veronderstelling dat een aanzienlijk deel van de in 2016 erkende personen (ongeveer 8 000) deel uitmaakt van die 15 000 bijkomende vluchtelingen die tijdens de crisis (in 2015) zijn aangekomen, zouden nog 7 000 bijkomende personen worden erkend in 2017. Die hypothese lijkt overeen te stemmen met de gegevens die door het CGVS zijn gepubliceerd over de asielstatistiek van 2016 (CGVS, 2017): *de totale werklast van het CGVS is het aantal dossiers waarvoor het CGVS*

nog geen besluit heeft genomen. Eind december 2016 bedroeg de totale werklast 14 815 dossiers (of 18 902 personen). Er kan van worden uitgegaan dat 5 000 dossiers een normale werklast is en dat 9 815 dossiers achterstallige dossiers zijn (CGVS, 2017).

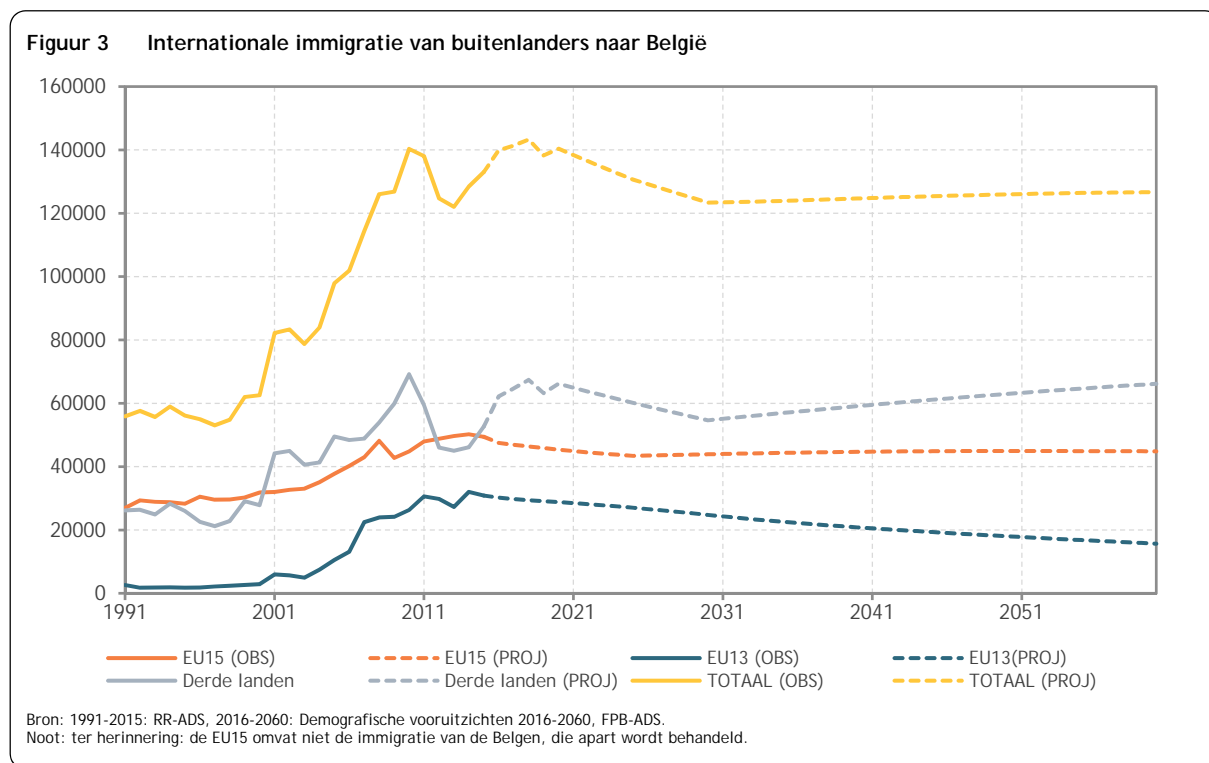
De impact van de instroom van asielzoekers in 2015 op de bevolkingcijfers is dus beperkt en wordt vertraagd naargelang van de erkenningsgraad en de duur van de procedure. Die projectie van het bijkomende aantal vluchtelingen en begunstigten van subsidiaire bescherming tijdens de komende twee jaar steunt op een geheel van hypothesen die bijzonder onzeker zijn. Zo wordt ervan uitgegaan dat België op korte termijn niet te maken zal krijgen met een nieuwe instroom van asielzoekers. Hoewel het aantal asielzoekers vanaf januari 2016 opnieuw is gedaald naar niveaus die vóór de zomer van 2015 werden waargenomen, neemt de migratiedruk aan de Europese grenzen – die niet alleen te maken heeft met de geopolitieke context in Syrië, maar ook in Afrika (Niger, Eritrea) – niet af.

Op lange termijn blijft de internationale immigratie van buitenlanders sterk en stabiel

De projectie van de internationale immigratie van buitenlanders (per nationaliteitsgroep) naar België wordt samengevat in figuur 3. Die immigratie wordt gekenmerkt door relatief hoge niveaus over de volledige projectieperiode (tussen 120 000 en 140 000 immigraties per jaar) die op lange termijn stabiel zijn (rond 125 000 immigraties per jaar vanaf 2030).

De stijging van de immigratie uit de derde landen in 2016 en 2017 wordt verklaard door de geleidelijke opname van vluchtelingen en begunstigten van subsidiaire bescherming in de bevolking (als gevolg van de in 2015 waargenomen instroom van asielzoekers). Op lange termijn zou de immigratie uit de derde landen blijven stijgen door de verwachte groei van de totale bevolking in die landen (en dus van het aantal potentiële migranten). Die stijging van de immigratie wordt gedeeltelijk gecompenseerd door

een daling van de immigratie uit de *nieuwe* EU-lidstaten (EU13). Het projectiemodel van de internationale immigratie uit de EU13 houdt rekening met de evolutie van de relatieve economische aantrekkelijkheid en de verwachte bevolkingsgroei in die landen. De immigratie uit de *vroegere* EU15-lidstaten is relatief stabiel. Ze houdt ook rekening met de verwachte bevolkingsgroei in die landen.

De projectie van de internationale immigratie voor België wordt vervolgens opgesplitst naar leeftijd, geslacht en arrondissement aan de hand van de waargenomen verdelingen over de afgelopen drie jaar (zie figuur 9, deel 2.3, voor de verdeling per arrondissement).

b. Emigratie van buitenlanders

De emigratie van buitenlanders vanuit België is gebaseerd op een gemiddelde emigratiegraad die evolueert in overeenstemming met de projectie van de immigratie, maar met een tijdsverschil van enkele jaren (zie FPB, 2015, voor meer details).

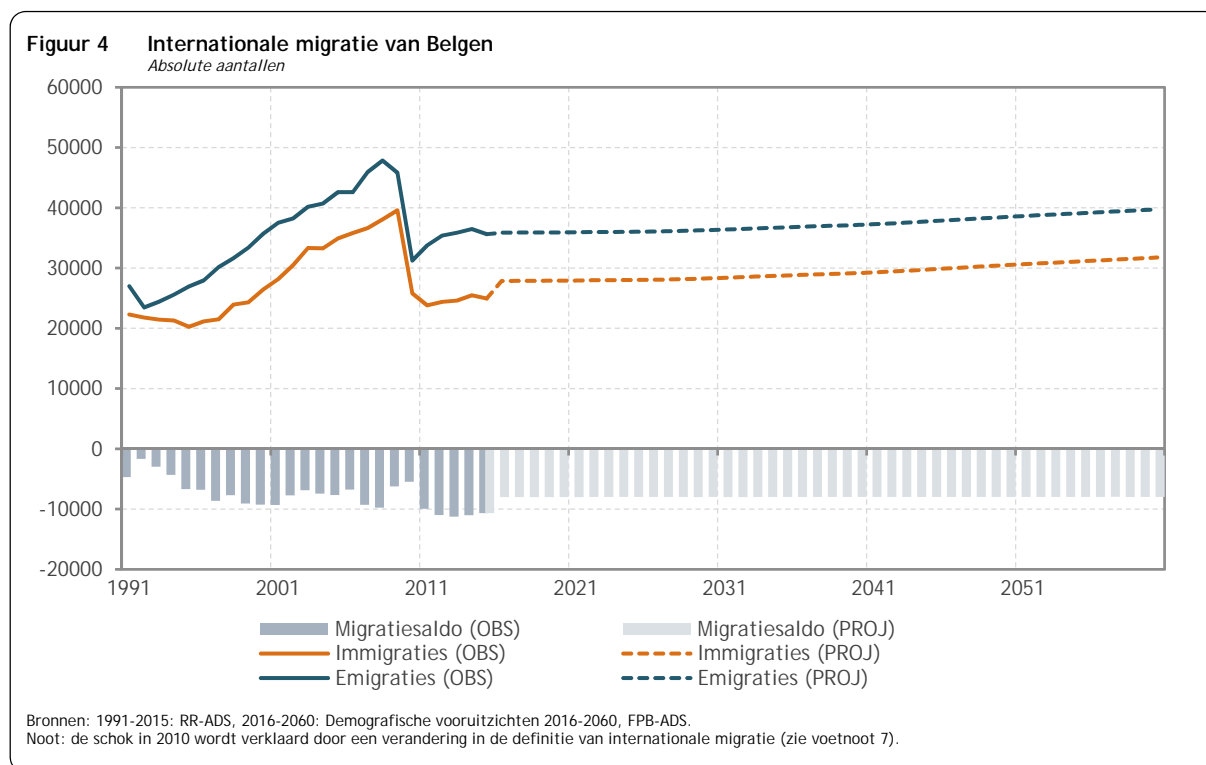
c. Internationale migratie van Belgen

Het internationale migratiesaldo van de Belgen (figuur 4) wordt constant gehouden over de volledige projectieperiode. Dat saldo stemt overeen met het gemiddelde dat voor de periode 2006-2008 is berekend. De economische crisis lijkt een impact te hebben gehad op de emigratie van de Belgen, en bijgevolg op hun migratiesaldo. Het niveau van het migratiesaldo van de Belgen wordt in de projectie bijgevolg berekend aan de hand van statistieken die dateren van vóór de financieel-economische crisis.

De emigratie van de Belgen naar het buitenland wordt berekend aan de hand van de emigratiegraden naar leeftijd en geslacht, die over de volledige projectieperiode constant worden gehouden op de

gemiddelde niveaus die de afgelopen jaren werden waargenomen. De immigratie van de Belgen wordt verkregen op residuaire wijze, dat wil zeggen het migratiesaldo waarbij de emigratie wordt opgeteld.

Merk op dat de aanzienlijke daling van de emigratie en immigratie van de Belgen die in 2010 werd waargenomen van louter statistische aard is⁷. Ze is niet gelinkt aan een sterk gewijzigd migratiegedrag van de Belgen en heeft geen impact op het migratiesaldo.

2.1.2. Interne migratie

De projectie van de interne migratie is gebaseerd op de toekomstige evolutie van de migratie-intensiteit⁸. De migratie-intensiteit maakt het niet alleen mogelijk rekening te houden met de bevolking van het arrondissement van herkomst, maar ook met de bevolking in het arrondissement van bestemming.

Tot 2020 volgt de migratie-intensiteit tussen de arrondissementen dezelfde evolutie van de voorbije tien jaar. Na 2020 wordt verondersteld dat de migratie-intensiteit constant blijft.

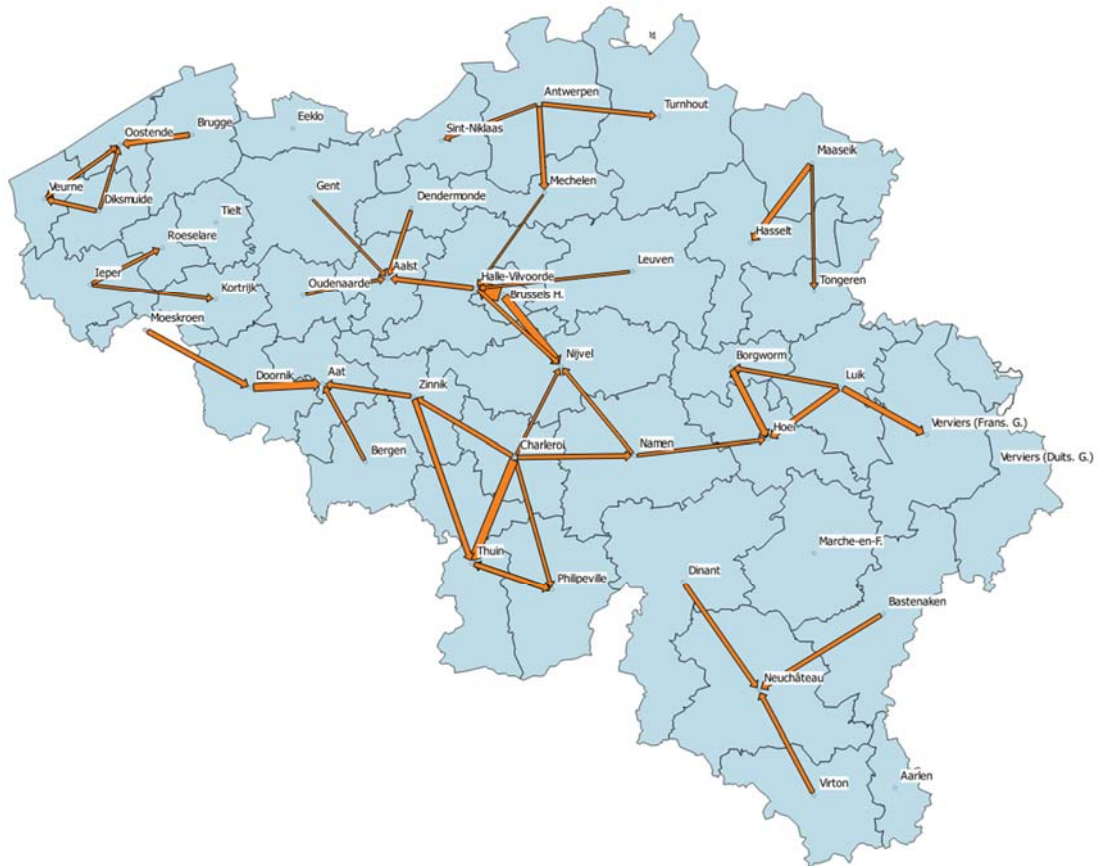
Om in de mate van het mogelijke de specifieke kenmerken van alle arrondissementen op te nemen, wordt de evolutie van de migratie-intensiteit geraamd volgens arrondissement en leeftijdsgroep. Om

⁷ Vanaf 2010 wordt de definitie gewijzigd voor de berekeningswijze van de herinschrijvingen en de ambtshalve geschrapte personen uit het Rijksregister. Enkel de personen die in de loop van het jaar werden geschrapd en die tijdens datzelfde jaar niet heringeschreven werden, worden als geschrapte personen beschouwd. Bijgevolg worden enkel de personen die in de loop van de vorige jaren werden geschrapd en tijdens het jaar werden heringeschreven, opgenomen in de heringeschreven personen, en worden zij dus beschouwd als immigranten.

⁸ De *migratie-intensiteit* (m_{ij}) van het arrondissement van herkomst i naar het arrondissement van bestemming j wordt gedefinieerd als het aantal migraties van i naar j (M_{ij}) gedeeld door de som van de bevolkingen van de arrondissementen i (P_i) en j (P_j): $m_{ij}^t = \frac{M_{ij}^t}{P_i^t + P_j^t}$

over voldoende waarnemingen te beschikken en bijgevolg statistisch betrouwbare resultaten te verkrijgen, worden de trends enkel geraamd voor een selectie van migratiestromen die op significante wijze bijdragen tot de demografische evolutie van de betrokken arrondissementen. Ze worden als 'preferentieel' gedefinieerd en voorgesteld in figuur 5. Voor de stromen die niet onder die categorie vallen, wordt de migratie-intensiteit constant gehouden over de volledige projectieperiode. Zie Vandresse (2016) voor een gedetailleerde beschrijving van de projectiemethode van de interne migratie.

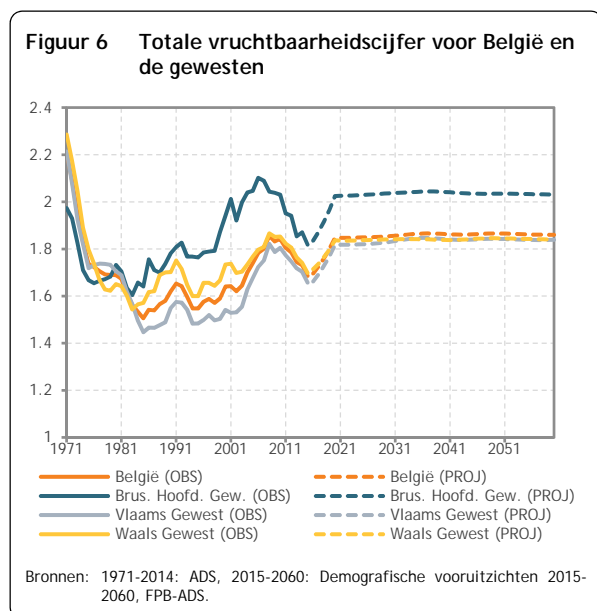
Figuur 5 Preferentiële migratiestromen tussen arrondissementen

Bron: RR-ADS, berekeningen FPB.

2.1.3. Vruchtbaarheid

Het aantal geboorten wordt bepaald op basis van het aantal vrouwen op vruchtbare leeftijd en de vruchtbaarheidsgraden. Aangezien het vruchtbaarheidsgedrag verschilt naargelang van de leeftijd van de moeder, de nationaliteit en het arrondissement, wordt bij de analyse en projectie van de vruchtbaarheidsgraden rekening gehouden met die drie kenmerken.

Figuur 6 toont de waargenomen en geprojecteerde evolutie van het totale vruchtbaarheidscijfer (TVC⁹) op Belgisch en gewestniveau. Het TVC – dat overeenkomt met de som van de vruchtbaarheidsgraden per leeftijd – daalt in 2015 opnieuw in het hele land en in de drie gewesten. Die nieuwe waarneming bevestigt dus de hypothese uit de vorige drie edities van de bevolkingsvooruitzichten: een daling van de vruchtbaarheidsgraden die gedeeltelijk verklaard kan worden door de financieel-economische crisis die voornamelijk de jonge gezinnen heeft getroffen.

Tot 2020 veronderstelt het model dat de vruchtbaarheidsgraden geleidelijk terugkeren naar de niveaus die vóór de crisis werden waargenomen. Die hypothese steunt op het argument dat “de vruchtbaarheid afneemt tijdens de recessie met een vertraging van één of twee jaar ten opzichte van de economische evolutie” (Pailhé, 2010, vertaling FPB). Die daling wordt later ingehaald, aangezien het voornemen om een kind te krijgen vooral wordt vertraagd in een periode van economische crisis.

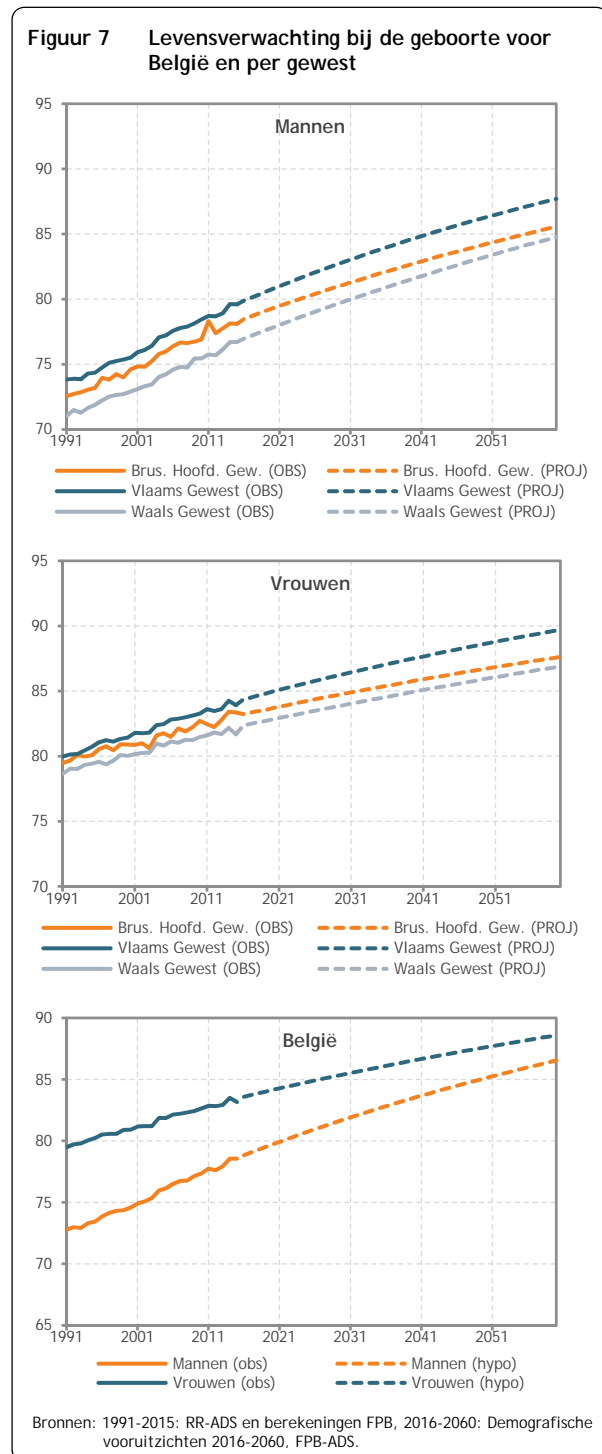
Op lange termijn (2021-2060) worden die graden constant gehouden op de voor 2020 geprojecteerde niveaus. Die langetermijnhypothese veronderstelt dat grote veranderingen in het toekomstige vruchtbaarheidsgedrag uitblijven.

De TVC's die volgens arrondissement voor het laatste waarnemingsjaar (2015) en het laatste projectiejaar (2060) werden berekend, worden in figuur 10 (deel 2.3) in kaartvorm weergegeven. De masculiniteitsgraad – de verhouding tussen het aantal geboorten van jongens en het totale aantal geboorten – wordt vastgelegd op het gemiddelde van de masculiniteitsgraden die over de laatste vijf jaar werden waargenomen.

⁹ Het gemiddelde aantal kinderen dat een vrouw op de wereld zou zetten indien ze tijdens haar vruchtbare periode het voor een beschouwd jaar waargenomen vruchtbaarheidsgedrag – volgens leeftijd – vertoont.

2.1.4. Sterftcijfer

De sterfthypothese worden opgesteld door de tussen 1991 en 2015 waargenomen trends in sterftequotiënten volgens leeftijd en geslacht door te trekken over de periode 2016-2060. De berekeningen worden uitgevoerd voor elk van de drie gewesten. Aangezien de sterftequotiënten nagenoeg continu dalen sinds de jaren 70 en dit ongeacht de leeftijd, werd een negatief exponentieel model geraamd voor de projectie van de sterftequotiënten (zie Paul, 2009, voor een beschrijving van de methode).

De overgang van quotiënten per gewest naar quotiënten per arrondissement gebeurt met behulp van de Standardised Mortality Ratio-methode (verhouding tussen het aantal sterfgevallen in het arrondissement en de theoretische sterfgevallen berekend op basis van de regionale sterftequotiënten). Die methode maakt het mogelijk de sterftequotiënten aan te passen in het geval van oversterfte of ondersterfte in een arrondissement ten opzichte van het waargenomen sterftcijfer in het overeenkomstige gewest. De arrondissementen waarin het sterftcijfer hoger ligt dan dat in de gewesten worden gekenmerkt door een ratio hoger dan 1 (en lager dan 1 wanneer het sterftcijfer lager ligt). Die ratio's worden in deel 2.3 (figuur 11, deel 2.3) voorgesteld.

Vertaald in levensverwachting voor België, tonen de aldus geprojecteerde sterftequotiënten een geleidelijke vertraging in de stijging van de levensverwachting (figuur 7). Zo hebben mannen jaarlijks gemiddeld 3 maanden aan levensverwachting bij de geboorte gewonnen tussen 1991 en 2015, maar die winst zou terugvallen tot 2,5 maanden per jaar tussen 2016 en 2030 en tot 2 maanden per jaar tussen 2030 en 2060. Voor vrouwen daalt de toename van de levensverwachting bij de geboorte van jaarlijks 1,8 maanden per jaar tussen 1991 en 2015 tot 1,6 maanden per jaar tussen 2016 en 2030 en tot 1,3 maanden per jaar tussen 2030 en 2060. Op lange termijn wordt het verschil in levensverwachting bij de geboorte tussen mannen en vrouwen dus langzaam kleiner, namelijk van 4,7 jaar in 2015 tot

3,6 jaar in 2030 en tot 2,0 jaar in 2060 (tabel 2). De levensverwachtingen bij de geboorte volgens arrondissement in 2015 en 2030 worden voorgesteld in deel 2.3, figuur 12 voor de mannen en in figuur 13 voor de vrouwen.

Tabel 2 Levensverwachting bij de geboorte en gemiddelde toename in levensverwachting waarnemingen (1991-2015) en hypothesen (2016-2060)

		België			Brussels Hoofdstedelijk Gewest			Vlaams Gewest			Waals Gewest		
		M	V	V-M	M	V	V-M	M	V	V-M	M	V	V-M
Levensverwachting bij de geboorte													
Waarnemingen	1991	72,8	79,5	6,7	72,6	79,5	6,9	73,8	80,0	6,1	71,0	78,7	7,6
	2001	74,9	81,2	6,3	74,8	80,9	6,0	75,9	81,8	5,9	73,1	80,2	7,1
	2015	78,6	83,2	4,6	78,1	83,4	5,3	79,6	83,9	4,3	76,7	81,7	5,0
Hypothesen	2016	78,7	83,4	4,7	78,5	83,2	4,7	79,8	84,2	4,4	76,8	82,1	5,4
	2030	81,6	85,3	3,6	81,1	84,8	3,7	82,7	86,2	3,5	79,6	83,7	4,1
	2060	86,5	88,5	2,0	85,6	87,6	2,0	87,6	89,6	2,0	84,6	86,7	2,1
Toename in levensverwachting													
Waarnemingen	1991-2001	2,1	1,7	-0,5	2,3	1,4	-0,9	2,1	1,8	-0,3	2,1	1,5	-0,6
	2001-2015	3,6	2,0	-1,6	3,3	2,5	-0,8	3,7	2,1	-1,5	3,6	1,5	-2,1
	1991-2015	5,8	3,7	-2,1	5,5	3,9	-1,7	5,8	4,0	-1,8	5,7	3,0	-2,6
Hypothesen	2016-2030	2,9	1,8	-1,1	2,6	1,6	-1,1	3,0	2,0	-1,0	2,8	1,6	-1,2
	2030-2060	4,9	3,3	-1,7	4,5	2,8	-1,6	4,9	3,4	-1,4	5,0	3,0	-2,0
	2016-2060	7,9	5,1	-2,7	7,1	4,4	-2,7	7,8	5,4	-2,4	7,8	4,6	-3,2
Toename in maand/jaar													
Waarnemingen	1991-2001	2,6	2,0	-0,5	2,7	1,7	-1,1	2,5	2,2	-0,3	2,5	1,8	-0,7
	2001-2015	3,1	1,7	-1,4	2,8	2,1	-0,7	3,1	1,8	-1,3	3,1	1,3	-1,8
	1991-2015	2,9	1,8	-1,0	2,8	1,9	-0,8	2,9	2,0	-0,9	2,8	1,5	-1,3
Hypothesen	2016-2030	2,5	1,6	-0,9	2,3	1,3	-0,9	2,5	1,7	-0,8	2,4	1,4	-1,1
	2030-2060	2,0	1,3	-0,7	1,8	1,1	-0,7	1,9	1,4	-0,6	2,0	1,2	-0,8
	2016-2060	2,1	1,4	-0,7	1,9	1,2	-0,7	2,1	1,5	-0,7	2,1	1,2	-0,9

Bronnen: 1991-2015: waarnemingen, RR-ADS en berekeningen FPB, 2016-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.
Noot: waarnemingen t.e.m. 1/01/2016; projectie reikt verder.

2.1.5. Naturalisaties

Bij hypothese worden de naturalisatiegraden van de buitenlanders die gemiddeld werden waargenomen tijdens de periode 2013-2015 volgens leeftijd, geslacht en arrondissement, constant gehouden over de volledige projectieperiode. Aangezien het verkrijgen van een buitenlandse nationaliteit zeldzaam is op het Belgische grondgebied, houdt het model daar geen rekening mee.

Het model gaat ervan uit dat genaturaliseerde personen op het vlak van vruchtbaarheid en migratie (zowel intern als internationaal) geleidelijk een gedrag gaan aannemen dat aansluit bij de nieuwe nationaliteit. De nationaliteitswijzigingen hebben aldus een weerslag op de bevolkingsvooruitzichten.

2.2. Huishoudens

De huishoudensvooruitzichten zijn gebaseerd op de bevolkingsvooruitzichten. Per leeftijd, geslacht en arrondissement wordt een lidmaatschapsgraad tot een positie binnen het huishouden berekend (tabel 3). In de projectie wordt het totale aantal individuen die een positie p innemen, verkregen door de bevolking te vermenigvuldigen met de lidmaatschapsgraden tot positie p . De belangrijkste hypothese berust dus op de toekomstige evolutie van de lidmaatschapsgraden van individuen die positie p binnen het huishouden innemen (zie Vandresse, 2014, voor meer details over de methode).

Tabel 3 Nomenclatuur van de posities van een individu binnen het huishouden en huishoudenstypes

Positie van een individu binnen het huishouden	Huishoudenstype waartoe het individu behoort
SING Alleenstaand (alleenwonend)	SING Eenpersoonshuishouden
MARO Gehuwd zonder kind(eren)	MARO Huishouden bestaande uit een gehuwd koppel zonder kind(eren)
MAR+ Gehuwd met kind(eren) CMAR+ Kind van een gehuwd koppel	MAR+ Huishouden bestaande uit een gehuwd koppel met kind(eren)
UNMO Ongehuwd samenwonend zonder kind(eren)	UNMO Huishouden bestaande uit een samenwonend koppel zonder kind(eren)
UNM+ Ongehuwd samenwonend met kind(eren) CUNM+ Kind van ongehuwd samenwonenden	UNM+ Huishouden bestaande uit een samenwonend koppel met kind(eren)
H1PA Gezinshoofd van een eenoudergezin C1PA Kind in een eenoudergezin	1PA Eenoudergezin
OMEM Overige huishoudensleden die samenwonen met individuen verbonden aan posities MARO, MAR+, UNMO, UNM+ of H1PA	MARO, MAR+, UNMO, UNM+, 1PA
OTHR Overige (samenwonende volwassenen - zonder feitelijke of wettelijke samenwoning-, huishoudens met verschillende gezinskernen, enz.)	OTHR 'Overige' huishoudenstypes
COLL Lid van een collectief huishouden (rusthuizen, kloosters, internaten, enz.)	COLL Collectief huishouden

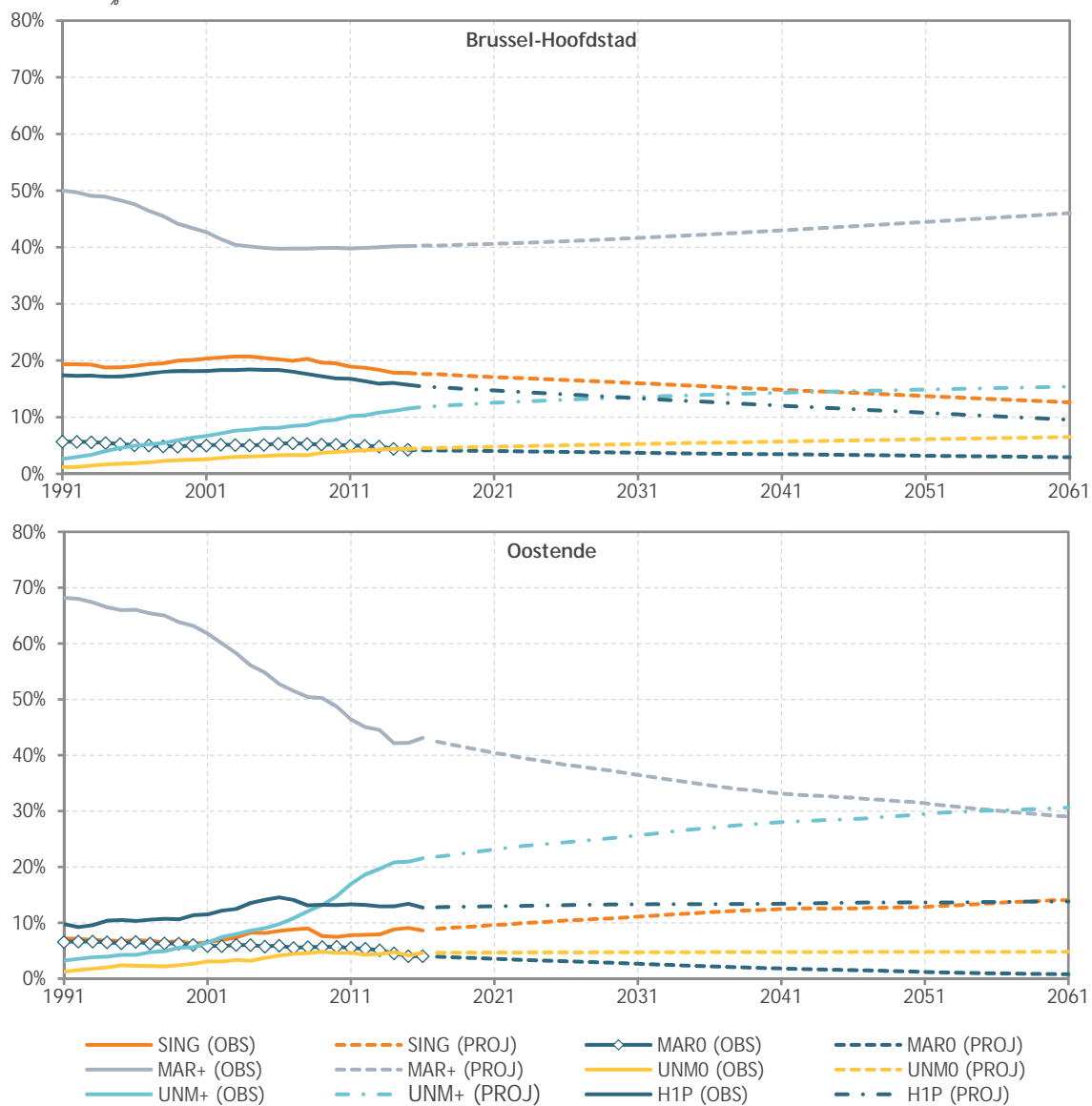
Projectie van de lidmaatschapsgraden tot een positie binnen het huishouden

De toekomstige evolutie van de lidmaatschapsgraden tot een positie binnen het huishouden zet de recente historische evolutie (2000-2016) voort volgens arrondissement, leeftijd en geslacht. Er wordt evenwel van uitgegaan dat de trends zich op lange termijn niet in hetzelfde tempo zullen voortzetten (vertraging van de stijging/daling).

Bij wijze van voorbeeld worden de lidmaatschapsgraden tot een positie binnen het huishouden voor de vrouwen tussen 35 en 39 jaar in de arrondissementen Oostende (gelegen in West-Vlaanderen) en Brussel-Hoofdstad weergegeven in figuur 8. De voortzetting van de (sinds 2000 waargenomen) evoluties komt overeen met de specifieke kenmerken van elk arrondissement. Zo blijft de lidmaatschapsgraad van de gehuwde vrouwen tussen 35 en 39 jaar met kind(eren) in het arrondissement Oostende dalen. Die evolutie wordt verklaard door sociodemografische en culturele veranderingen. Het traditionele gezin (gehuwd koppel met kind(eren)) ruimt geleidelijk plaats voor nieuwe huishoudenstypes (samenwoning, eenoudergezinnen, enz.). In het arrondissement Brussel-Hoofdstad is de evolutie van die lidmaatschapsgraad relatief stabiel. Dat wordt onder meer verklaard door het relatief grote aandeel van migranten in de bevolking die in het arrondissement Brussel-Hoofdstad woont. Voor de bevolking van buitenlandse nationaliteit (in het bijzonder uit de derde

landen) blijft het traditionele huwelijk nog steeds verankerd in de cultuur en komen scheidingen minder vaak voor.

Figuur 8 Evolutie van de lidmaatschapsgraden tot een positie binnen het huishouden voor vrouwen tussen 35 en 39 jaar in de arrondissementen Brussel-Hoofdstad en Oostende

Bronnen: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS en berekeningen FPB, 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Er is een projectie van het aantal individuen in collectieve huishoudens nodig

De projectie van het aantal huishoudens is beperkt tot de particuliere huishoudens.¹⁰ Die projectie moet bijgevolg worden gebaseerd op de bevolkingsvooruitzichten waarvan de individuen in collectieve huishoudens worden afgetrokken. Er is dus een projectie van het aantal individuen in collectieve huishoudens nodig. Deze oefening gaat ervan uit dat de historische evolutie (2000-2016) van de

¹⁰ Aangezien de inschrijving in het Rijksregister van de verblijfplaats van individuen in een collectief huishouden niet betrouwbaar is, is het niet mogelijk het aantal collectieve huishoudens in de waarneming te bepalen. De gegevens die nodig zijn om een projectie van het aantal collectieve huishoudens te maken, zijn dus niet bevredigend. Het zou daarenboven noodzakelijk zijn om bijkomende hypothesen te maken over de opvangcapaciteiten per collectief huishouden.

lidmaatschapsgraden tot een collectief huishouden (volgens leeftijd, geslacht en arrondissement) tot 2020 wordt voortgezet. Voor de periode 2021-2060 worden die graden constant gehouden.

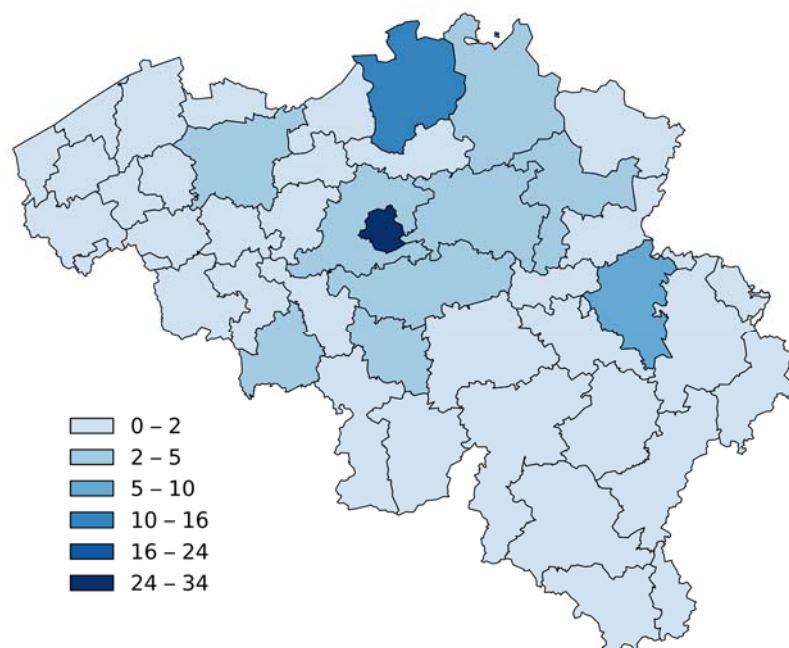
Aantal particuliere huishoudens per huishoudenstype

Het aantal huishoudens per huishoudenstype wordt afgeleid van het aantal individuen per positie binnen het huishouden. Per definitie:

- stemt het aantal éénpersoonshuishoudens overeen met het aantal *alleenstaanden* (alleenwonend);
- wordt het aantal huishoudens met een *gehuwd of samenwonend koppel met of zonder kind(eren)* verkregen door het aantal gehuwde of samenwonende individuen, met of zonder kind(eren), te halveren;
- stemt het aantal *eenoudergezinnen* overeen met het aantal gezinshoofden van eenoudergezinnen;
- wordt het aantal ‘overige’ huishoudenstypes verkregen door het totale aantal ‘overige’ individuen te delen door het waargenomen gemiddelde aantal individuen in dat huishoudenstype.

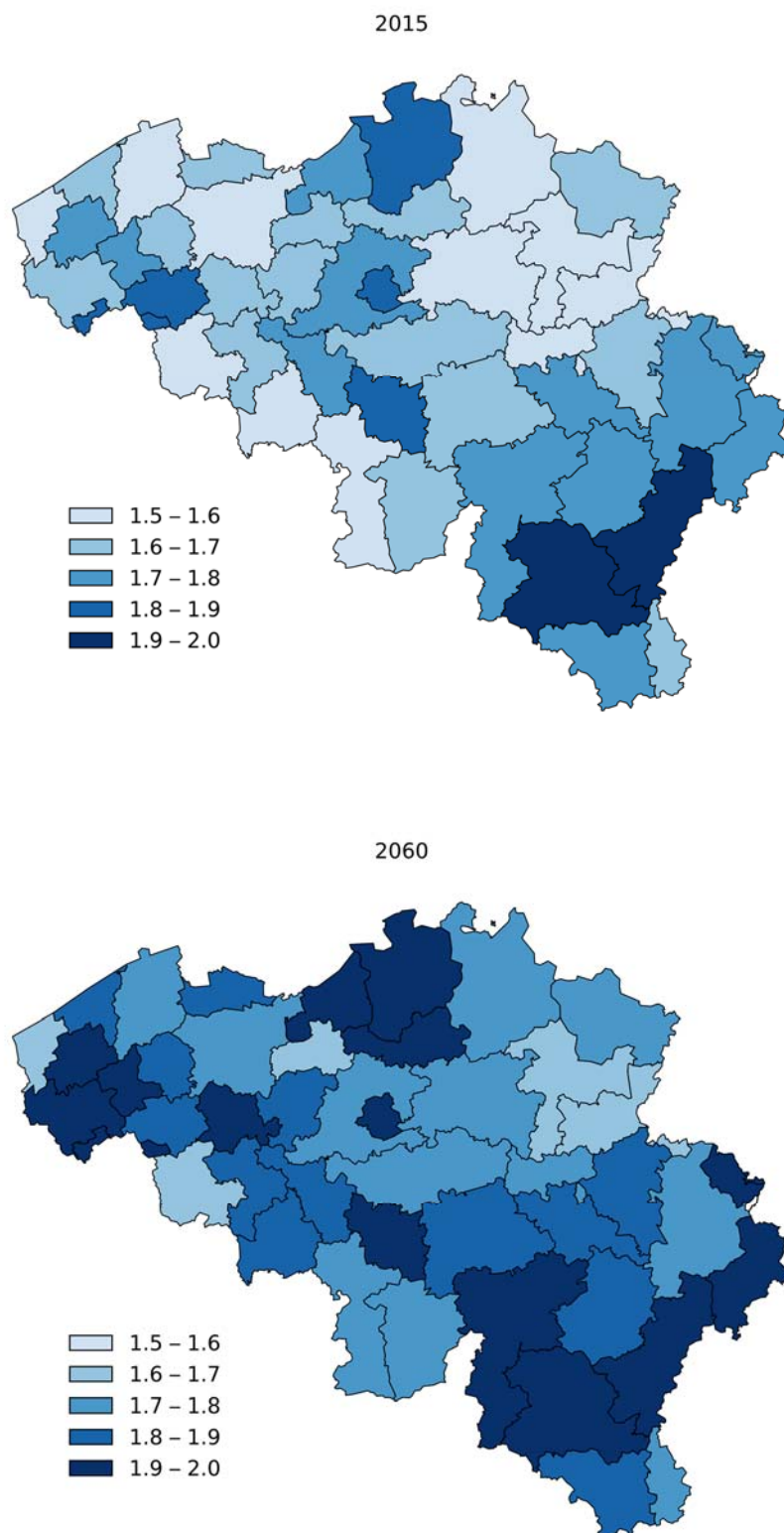
2.3. Hypothesen op het niveau van de arrondissementen - overzicht

Figuur 9 Verdeling van de internationale immigratie van buitenlanders volgens arrondissement
% (gemiddelde 2013-2015)

Bronnen: RR-ADS en berekeningen FPB.

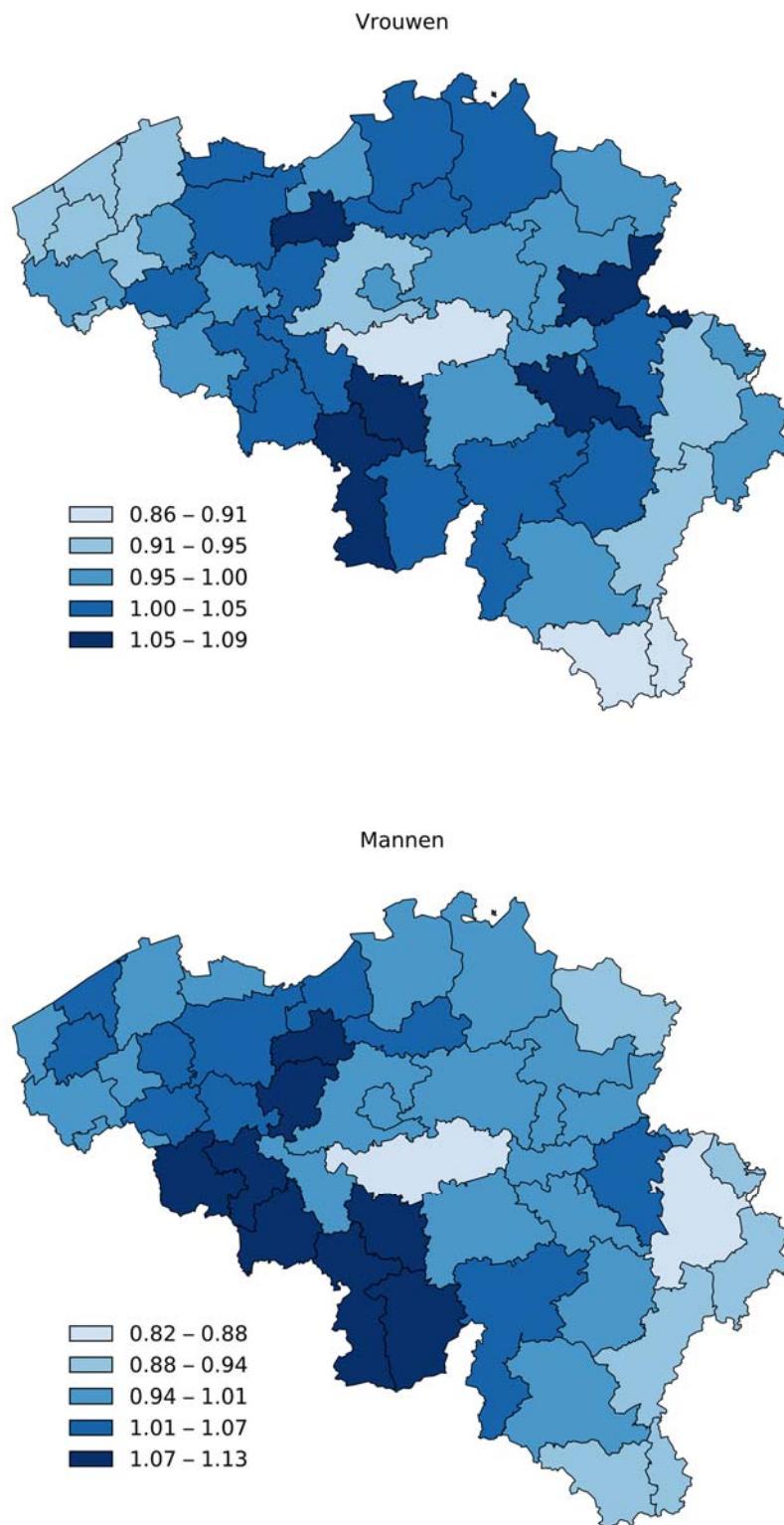
Figuur 10 Totale vruchtbaarheidscijfer

Bronnen: 2015: waarnemingen, RR-ADS en berekeningen FPB, 2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Figuur 11 Vergelijkende sterftcijfers (ten opzichte van het gewest)

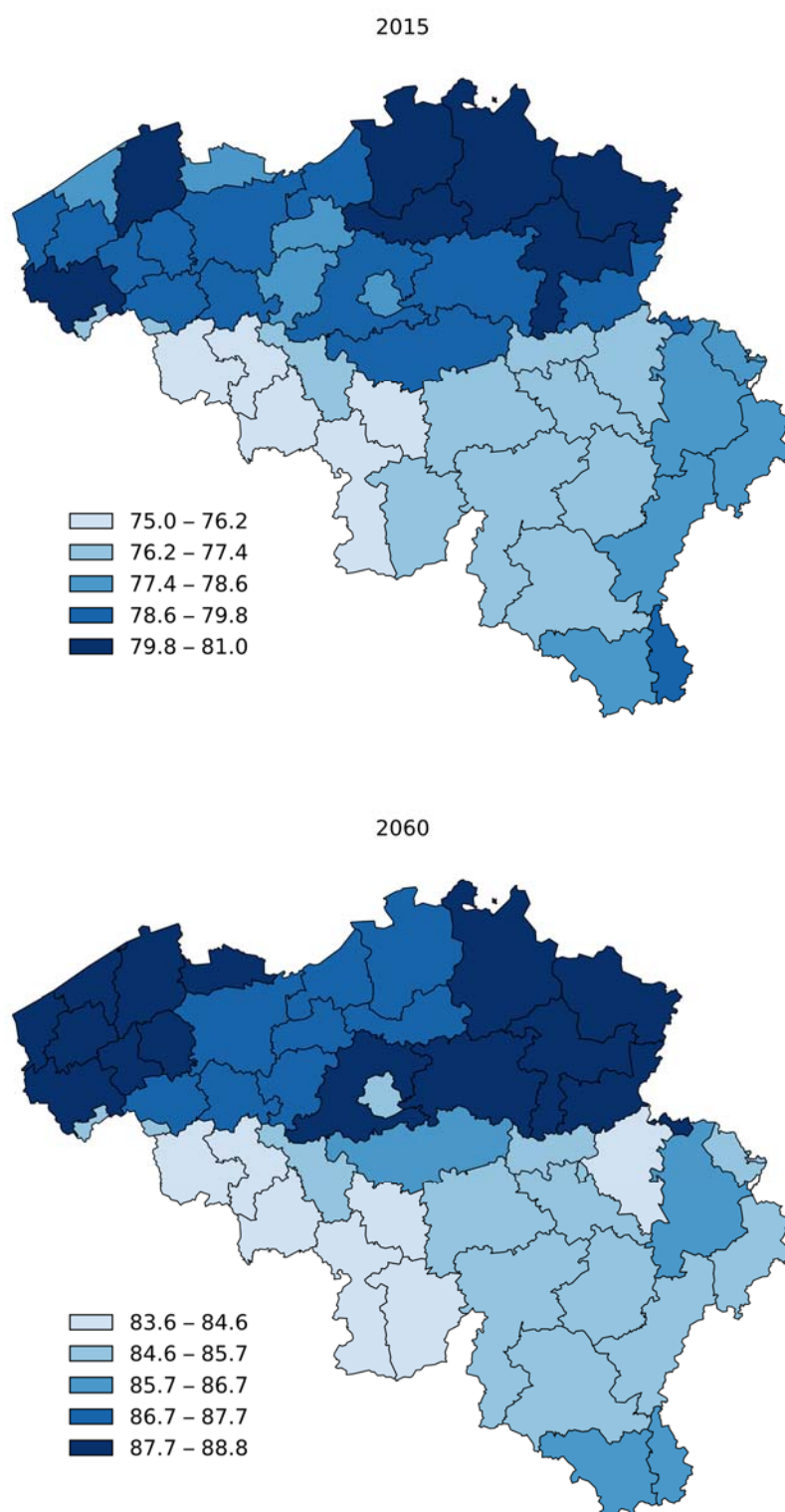
Verhouding tussen het aantal sterfgevallen in het arrondissement en de theoretische sterfgevallen berekend op basis van de regionale sterftequotiënten van het gewest (2011-2015)

Bronnen: RR-ADS en berekeningen FPB.

Figuur 12 Levensverwachting bij de geboorte - mannen

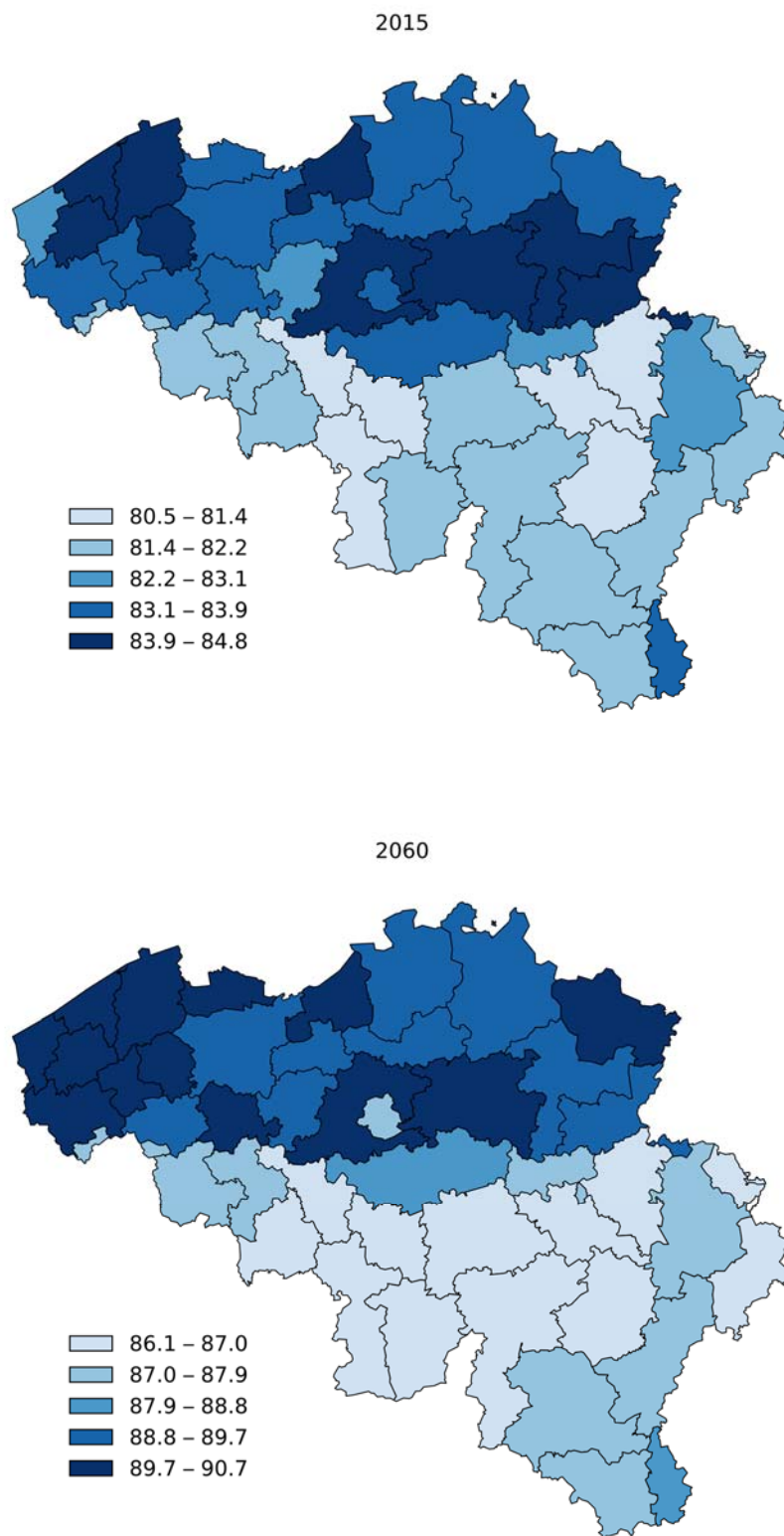
Schema voor de interpretatie van de kaarten: om een optimale lezing van de verschillen tussen de arrondissementen te verzekeren, zijn de waarden die in de legenda worden gebruikt verschillend in 2015 en 2060.

Bronnen: 2015: waarnemingen, RR-ADS en berekeningen FPB, 2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Figuur 13 Levensverwachting bij de geboorte - vrouwen

Schema voor de interpretatie van de kaarten: om een optimale lezing van de verschillen tussen de arrondissementen te verzekeren, zijn de waarden die in de legenda worden gebruikt verschillend in 2015 en 2060.

Bronnen: 2015: waarnemingen, RR-ADS en berekeningen FPB, 2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

3. Demografische projectie 2016-2060 voor België

Kader 2 Demografische projectie voor België - samenvatting

In deze projectie is de geprojecteerde bevolkingsgroei tot 2060 minder sterk dan de groei die sinds het begin van de jaren 90 werd waargenomen. Het internationaal migratiesaldo halveert. Het natuurlijk saldo daalt op lange termijn, maar blijft vergelijkbaar met de niveaus die tijdens de jaren 90 werden waargenomen.

Een stabiele vruchtbaarheid rond 1,9 kinderen per vrouw, de stijging van de levensverwachting en de babyboomgeneraties die het aandeel van de 65-plussers blijven versterken, dragen bij tot de bevolkingsvergrijzing.

De vergrijzing leidt tot een stijging van het aandeel van de éénpersoonshuishoudens. De voortzetting van de recente trends in de samenlevingsvormen leidt tot een toename van het aandeel van de huishoudens bestaande uit een samenwonend koppel of eenoudergezinnen (ten nadele van de huishoudens die bestaan uit een gehuwd koppel). In de projectie daalt de gemiddelde huishoudensgrootte in België en stijgt het aantal particuliere huishoudens sneller dan de bevolking.

Tabel 4 Groei van de bevolking en van het aantal particuliere huishoudens in België
Groei voert tussen 1 januari en 31 december

	1991-2016	Gemiddelde jaarlijkse groei			Groei 2016-2060
		2000-2016	2016-2040	2040-2060	
Bevolking	0,5%	0,6%	0,4%	0,2%	15,8%
Particuliere huishoudens	0,8%	0,8%	0,6%	0,3%	21,3%

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS, 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.
Noot: waarnemingen t.e.m. 01/01/2016; projectie reikt verder.

Op basis van de hypothesen in deel 2 stijgt de Belgische bevolking (tabel 5) van 11,3 miljoen inwoners in 2016 tot 12,4 miljoen in 2040 (een toename met gemiddeld 47 000 personen per jaar) en tot 13 miljoen in 2060 (een toename met gemiddeld 31 000 personen per jaar over de periode 2040-2060). Op lange termijn is de demografische groei dus minder sterk dan de groei die sinds het begin van de jaren 90 werd waargenomen. Op lange termijn halveert het migratiesaldo (van 48 000 in 2015 tot 25 000 vanaf 2025). Na een herstel van de vruchtbaarheid tijdens de periode 2016-2020, daalt ook het natuurlijk saldo, vooral als gevolg van de toename van het aantal overlijdens (gevolg van de vergrijzing van de babyboomgeneratie).

De vergrijzing van de bevolking wordt gekenmerkt door een stijging van het aandeel van de 67-plussers. De afhankelijkheidscoëfficiënt van de ouderen stijgt van 25,3 % in 2016 tot 38 % in 2040 en tot 39 % in 2060. Het babyboomeffect is vooral merkbaar tot in 2040.

Het aantal huishoudens in België (tabel 6) neemt toe van 4,8 miljoen in 2016 tot 5,5 miljoen in 2040 (of een toename met jaarlijks gemiddeld 29 000 huishoudens) en bereikt 5,9 miljoen in 2060 (of een toename met jaarlijks gemiddeld 16 000 huishoudens over de periode 2040-2060). Bij een voortzetting van de huidige trends in de samenlevingsvormen, daalt het aandeel van de huishoudens met gehuwde koppels tegen 2060 ten gunste van de huishoudens met samenwonenden of eenoudergezinnen. Het aandeel van de éénpersoonshuishoudens neemt fors toe, hoofdzakelijk als gevolg van de vergrijzing. Die toename

zorgt ervoor dat de gemiddelde huishoudensgrootte afneemt. Het aantal huishoudens groeit dus sneller dan de bevolking.

Tabel 5 België - bevolkingsaantallen, leeftijdsstructuur en bevolkingsloop
Bevolking en saldi in duizendtallen

Aantallen op 01/01	Verdeling volgens leeftijd					Afhankelijkheidscoëfficiënt van de ouderen 67+/18-66	Natuurlijk saldo	Migratiesaldo
	0-17	18-29	30-66	67-84	85+			
1991 9987,0	21,9%	18,1%	47,1%	11,4%	1,4%	19,7%	22,2	13,2
2000 10239,1	21,2%	15,4%	48,7%	12,9%	1,8%	23,0%	10,0	13,7
2010 10839,9	20,4%	15,0%	49,4%	13,1%	2,2%	23,7%	24,1	79,4
2016 11267,9	20,3%	14,8%	48,8%	13,4%	2,7%	25,3%	12,7	52,1
2020 11503,3	20,4%	14,5%	48,3%	14,0%	2,9%	26,9%	24,0	31,1
2030 11982,5	20,4%	14,1%	45,7%	16,7%	3,0%	33,1%	20,9	21,8
2040 12396,2	20,3%	14,1%	43,5%	17,8%	4,3%	38,4%	15,5	21,4
2050 12722,3	20,3%	14,2%	43,0%	16,8%	5,6%	39,2%	10,2	19,4
2060 13019,7	20,4%	14,1%	43,0%	16,6%	5,9%	39,4%	14,0	18,1

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS, 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Tabel 6 België - aantal particuliere huishoudens, verdeling per huishoudenstype en gemiddelde grootte
Aantal particuliere huishoudens in duizendtallen

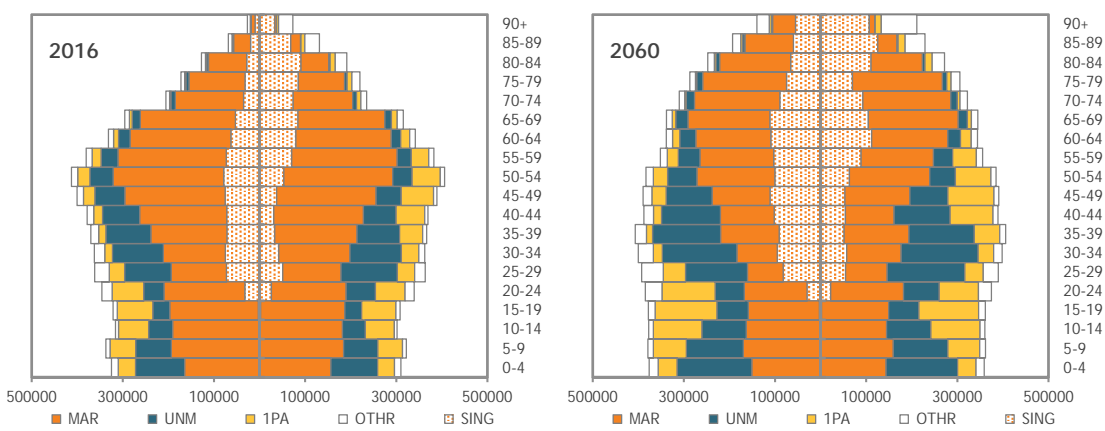
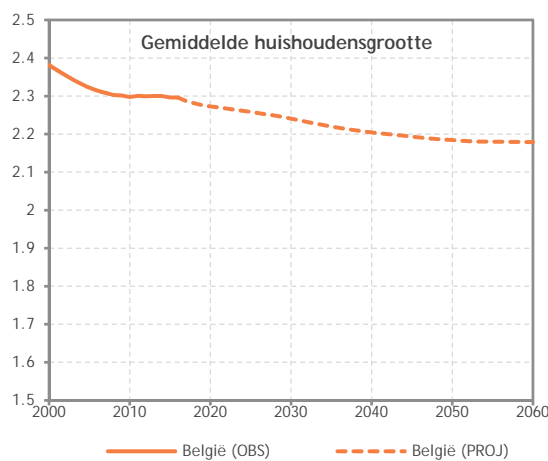
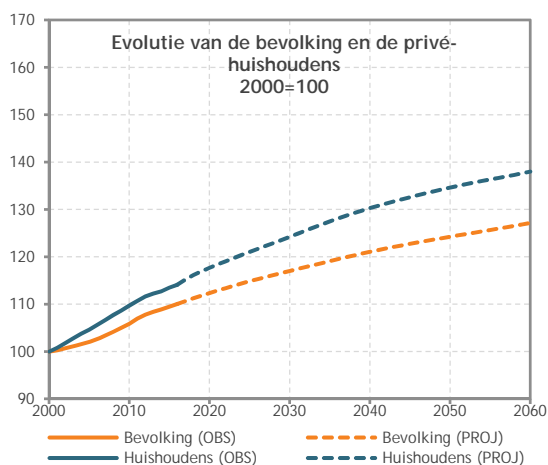
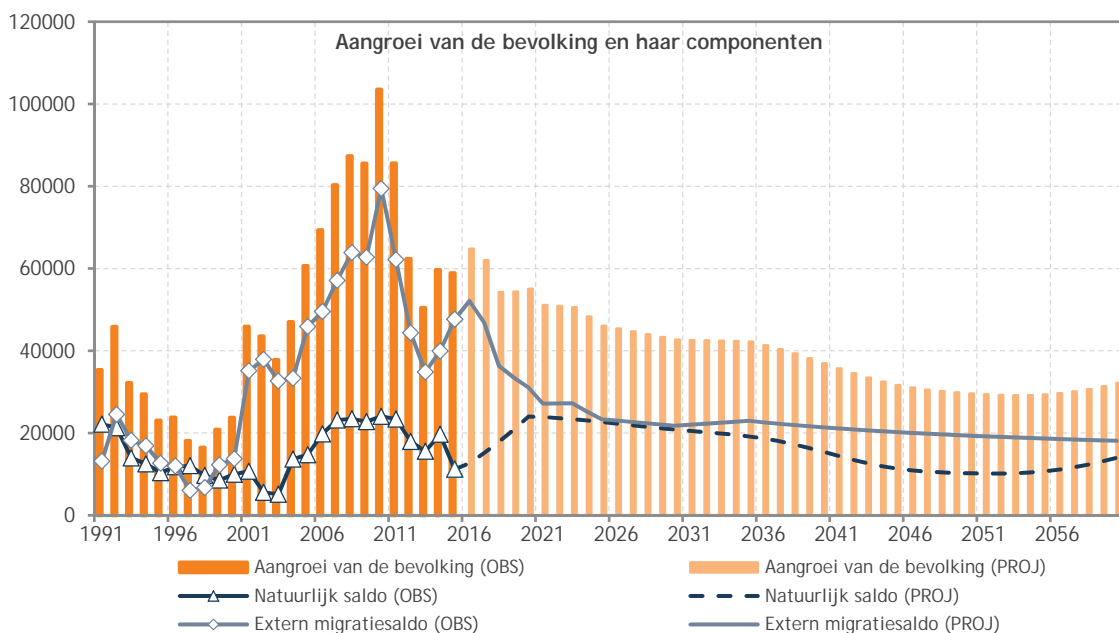
Aantallen op 01/01	Verdeling volgens huishoudenstype							Gemiddelde grootte
	SING	MARO	MAR+	UNMO	UNM+	1PA	OTHR	
1991 4016,6	29,6%	22,5%	35,6%	1,8%	1,4%	7,8%	1,3%	2,46
2000 4248,7	31,3%	22,1%	30,5%	3,4%	2,6%	8,7%	1,4%	2,38
2010 4662,3	33,9%	20,6%	23,8%	5,0%	5,5%	9,7%	1,6%	2,30
2016 4848,2	34,2%	19,6%	21,6%	5,7%	7,1%	9,9%	1,8%	2,30
2020 5001,2	35,3%	19,4%	20,3%	5,9%	7,4%	9,9%	1,9%	2,27
2030 5277,8	37,6%	19,1%	17,7%	6,0%	7,8%	9,9%	2,0%	2,24
2040 5535,9	39,8%	18,0%	15,9%	6,2%	8,1%	10,0%	2,0%	2,20
2050 5720,3	41,2%	16,8%	14,8%	6,3%	8,6%	10,1%	2,1%	2,18
2060 5863,7	41,7%	16,2%	14,0%	6,5%	9,1%	10,3%	2,2%	2,18

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Noot: **SING** = éénpersoonshuishouden; **MARO** = huishouden bestaande uit een gehuwd koppel zonder kinderen; **MAR+** = huishouden bestaande uit een gehuwd koppel met kind(eren); **UNMO** = huishouden bestaande uit een samenwonend koppel zonder kind(eren); **UNM+** = huishouden bestaande uit een samenwonend koppel met kind(eren); **1PA** = eenoudergezin; **OTHR** = 'overig' huishoudenstype.

Door aan de leeftijdspiramides voor 2016 en 2060 een verdeling volgens huishoudenstype van de individuen toe te voegen (figuur 14), kan de evolutie van de leeftijdsstructuur en het huishoudenstype gelijktijdig worden onderzocht. De vergrijzing van de bevolking vertaalt zich in een verbreding van de top van de piramide. De evolutie van de samenlevingsvormen is vooral te zien in het groter aandeel individuen in de huishoudens met een samenwonend koppel en de éénpersoonshuishoudens. Voor de éénpersoonshuishoudens is het interessant te wijzen op de toenames van het aantal vrouwen ouder dan 80 en van de alleenwonende mannen tussen 25 en 50 jaar. De evolutie bij de oudere vrouwen is toe te schrijven aan de hogere levensverwachting van vrouwen. Die van de mannen tussen 25 en 50 jaar houdt verband met de stijging van het aantal eenoudergezinnen: de kinderen zijn het vaakst gedomicilieerd bij de moeder (hoofd van het eenoudergezin); daardoor stijgt het aandeel alleenwonende vaders.

Figuur 14 Demografische projectie voor België - Bevolking en particuliere huishoudens
Groei, componenten van de groei, gemiddelde huishoudensgrootte, leeftijds- en huishoudensstructuur

MAR = lid van een huishouden met gehuwd koppel; **UNM** = lid van een huishouden met samenwonend koppel; **MPA** = lid van een eenoudergezin; **SING** = éénpersoonshuishouden; **OTHR** = lid van een 'overig' huishoudenstype.

Bronnen: 1991-2015: RR-ADS en berekeningen FPB, 2016-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.
 Noot: bij conventie worden in de leeftijdspiramiden de mannen links en de vrouwen rechts weergegeven.

4. Demografische projectie 2016-2060 voor de gewesten

Kader 3 Demografische projectie voor de gewesten - samenvatting

In elk van de drie gewesten ligt de geprojecteerde bevolkingsgroei tot 2060 lager dan de groei die tijdens de laatste drie decennia werd waargenomen. Het internationaal migratiesaldo blijft een belangrijke rol in die groei spelen, vooral voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat gewest trekt een aanzienlijk deel van de internationale immigratie aan. Het natuurlijk saldo wordt daardoor ook indirect beïnvloed: de immigratie wordt gekenmerkt door een bevolking op vruchtbare leeftijd. Het migratiesaldo in de drie gewesten ligt echter lager dan tijdens de jaren 2000.

De evolutie van het interregionaal migratiesaldo bepaalt ook de demografische evolutie. Over de volledige projectieperiode zet de interregionale migratie een rem op de demografische groei in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, terwijl ze die groei stimuleert in het Waals en Vlaams Gewest. Op lange termijn wordt de interregionale migratie de belangrijkste groeifactor in beide gewesten.

In het Waals en het Vlaams Gewest groeit het aantal huishoudens sterker dan de bevolking. Door de leeftijdsstructuur en het multicultureel profiel van zijn bevolking is de evolutie tegen 2060 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tegengesteld: het aantal huishoudens groeit minder sterk dan de bevolking. In tegenstelling tot de twee andere gewesten, stijgt het aandeel van de éénpersoonshuishoudens niet en blijft het aandeel van de huishoudens met een gehuwd koppel met kind(eren) stabiel tegen 2060.

Tabel 7 Groei van de bevolking en van de particuliere huishoudens per gewest
Groeivoet tussen 1 januari en 31 december (%)

	1991-2016	Gemiddelde jaarlijkse groei			Groei 2016-2060
		2000-2016	2016-2040	2040-2060	
BEVOLKING					
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,9%	1,3%	0,6%	0,5%	28,1%
Vlaams Gewest	0,5%	0,5%	0,4%	0,2%	14,5%
Waals Gewest	0,4%	0,5%	0,4%	0,2%	14,2%
PARTICULIERE HUISHOUDENS					
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	0,5%	0,9%	0,5%	0,4%	20,5%
Vlaams Gewest	0,8%	0,9%	0,6%	0,3%	20,4%
Waals Gewest	0,7%	0,7%	0,6%	0,3%	23,0%

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS, 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Noot: waarnemingen t.e.m. 01/01/2016; projectie reikt verder.

4.1. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

De bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest stijgt van 1,2 miljoen inwoners in 2016 tot 1,4 miljoen in 2040 en tot 1,5 miljoen in 2060, of jaarlijks 7 000 bijkomende inwoners tegen 2060. Ter vergelijking: over de periode 1991-2016 groeide het gewest jaarlijks gemiddeld aan met 8 500 inwoners. De geprojecteerde demografische groei is dus minder sterk dan die tijdens de laatste drie decennia (figuur 15).

In de projectie wordt de bevolkingsgroei van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ondersteund door de internationale migratie. Enerzijds trekt het gewest een aanzienlijk deel van de immigratie uit het buitenland aan (ongeveer 30 %) en anderzijds wordt die bevolking gekenmerkt door individuen die op

vruchtbare leeftijd zijn. In de projectie (vanaf 2020) is het natuurlijk saldo hoger dan het extern migratiesaldo. Het – negatief – intern migratiesaldo zet een rem op de demografische groei van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In 2016 telt het Brussels Hoofdstedelijk Gewest één 67-plusser voor 6 personen tussen 18 en 66 jaar. In 2060 is die verhouding 1 op 4 (afhankelijkheidscoëfficiënt van de ouderen van 23,2 %). De bevolking van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vergrijst, maar minder sterk dan op het niveau van België. De leeftijdsstructuur van de Brusselse bevolking is en blijft in de projectie beduidend jonger (zie tabel 8 en figuur 15, leeftijds piramides) dan op nationaal niveau.

Tabel 8 Brussels Hoofdstedelijk Gewest - bevolkingsaantallen, leeftijdsstructuur en bevolkingsloop
Bevolking en saldi in duizendtallen

Aantallen op 01/01	Verdeling volgens leeftijd					Afhankelijkheidscoëfficiënt van de ouderen 67+/18-66	Natuurlijk saldo	Internationaal migratiesaldo	Intern migratiesaldo
	0-17	18-29	30-66	67-84	85+				
1991 960,3	20,7%	18,4%	45,7%	13,2%	2,0%	23,8%	1,7	1,6	-12,0
2000 959,3	21,1%	17,7%	46,2%	12,7%	2,4%	23,6%	3,4	6,7	-5,7
2010 1089,5	22,1%	17,7%	47,8%	10,2%	2,3%	19,0%	9,2	29,4	-12,4
2016 1187,9	22,9%	17,3%	48,3%	9,3%	2,3%	17,7%	9,0	17,6	-13,2
2020 1233,5	23,4%	17,0%	48,2%	9,3%	2,1%	17,6%	11,2	12,0	-13,8
2030 1309,3	23,7%	17,3%	46,9%	10,1%	2,0%	18,8%	12,0	9,2	-14,3
2040 1383,7	23,6%	17,4%	45,8%	10,8%	2,4%	20,9%	13,0	9,4	-15,1
2050 1453,3	23,6%	17,3%	45,1%	11,2%	2,8%	22,5%	13,4	8,9	-15,7
2060 1515,6	23,4%	17,1%	45,0%	11,2%	3,2%	23,2%	13,7	8,5	-16,3

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS; 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderscheidt zich ook wat betreft de evolutie van het aantal huishoudens. Door zijn jongere en multiculturele bevolking blijft het aandeel van de éénpersoonshuishoudens en de gehuwde huishoudens met kind(eren) er stabiel of stijgt het licht. Het aandeel van de huishoudens bestaande uit een samenwonend koppel met of zonder kind(eren) stijgt (ten nadele van het aandeel gehuwde huishoudens zonder kind(eren)). De gemiddelde huishoudensgrootte in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijft geleidelijk toenemen (2,15 in 2016 en 2,28 in 2060). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (tabel 9) groeit het aantal huishoudens in de projectie minder snel dan de bevolking.

Tabel 9 Brussels Hoofdstedelijk Gewest - aantal particuliere huishoudens, verdeling per huishoudenstype en gemiddelde grootte
Aantal particuliere huishoudens in duizendtallen

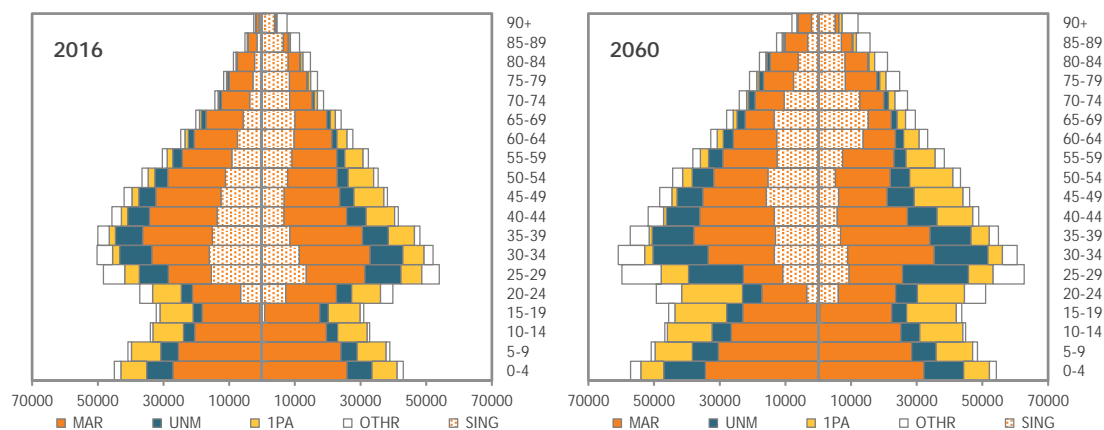
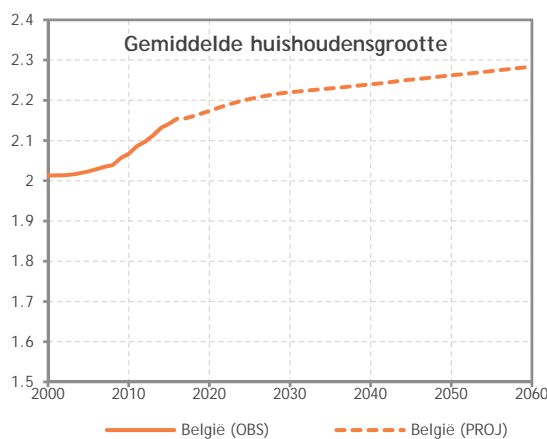
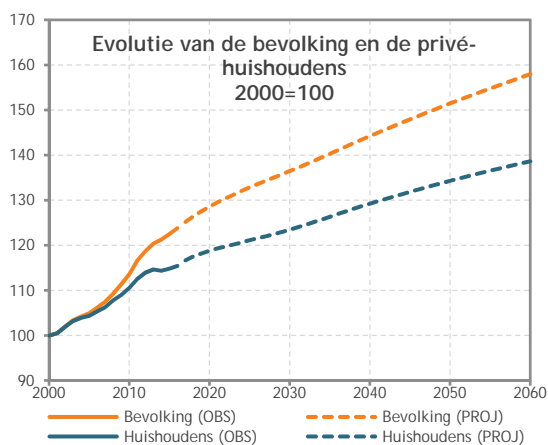
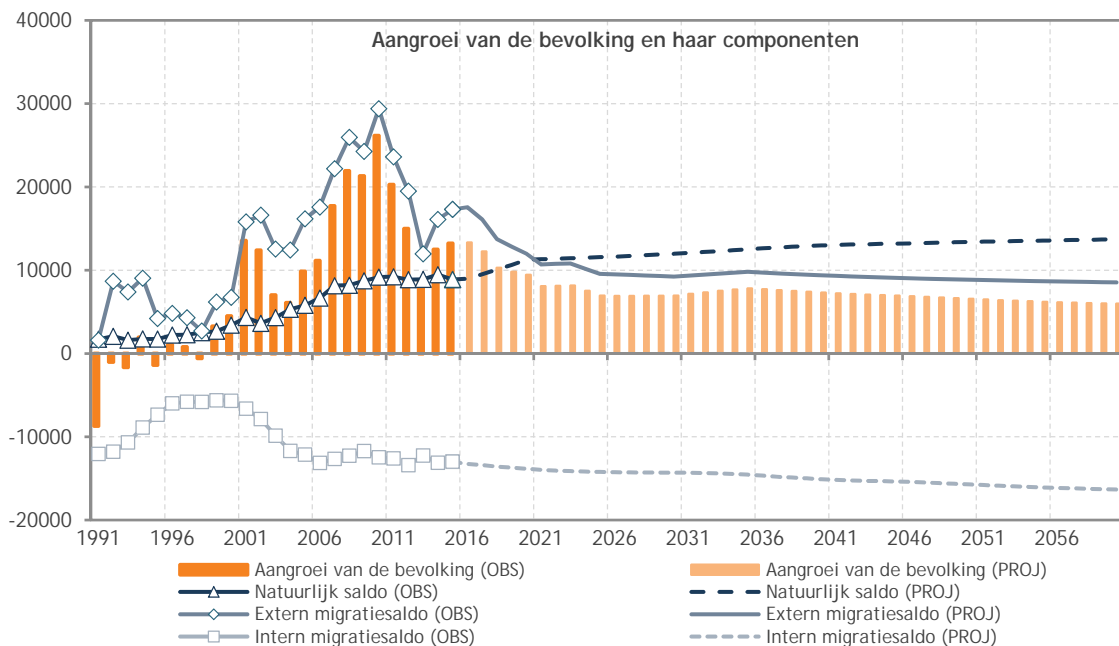
	Aantallen op 01/01	Verdeling per huishoudenstype							Gemiddelde grootte
		SING	MARO	MAR+	UNMO	UNM+	1PA	OTHR	
1991	481,9	51,1%	15,8%	20,3%	1,3%	1,1%	9,1%	1,3%	1,98
2000	472,5	50,2%	14,5%	18,9%	2,8%	2,2%	9,8%	1,5%	2,01
2010	522,6	48,6%	12,0%	18,5%	4,0%	3,5%	10,9%	2,4%	2,07
2016	545,4	46,1%	10,3%	19,3%	4,8%	4,6%	11,6%	3,3%	2,15
2020	561,4	45,9%	9,4%	19,5%	5,0%	4,8%	11,8%	3,5%	2,17
2030	583,5	45,3%	8,2%	19,6%	5,5%	5,2%	12,2%	3,9%	2,22
2040	610,8	44,8%	7,2%	19,8%	6,0%	5,6%	12,3%	4,3%	2,24
2050	634,7	44,0%	6,5%	20,1%	6,4%	6,0%	12,4%	4,6%	2,26
2060	655,2	42,9%	6,1%	20,4%	6,7%	6,4%	12,7%	4,9%	2,28

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS, 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Noot: **SING** = éénpersoonshuishouden; **MARO** = huishouden bestaande uit een gehuwd koppel zonder kind(eren); **MAR+** = huishouden bestaande uit een gehuwd koppel met kind(eren); **UNMO** = huishouden bestaande uit een samenwonend koppel zonder kind(eren); **UNM+** = huishouden bestaande uit een samenwonend koppel met kind(eren); **1PA** = eenoudergezin; **OTHR** = 'overig' huishoudenstype.

Figuur 15 Demografische projectie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Bevolking en particuliere huishoudens

Groei, componenten van de groei, gemiddelde huishoudensgrootte, leeftijds- en huishoudensstructuur

MAR = lid van een huishouden bestaande uit een gehuwd koppel; **UNM** = lid van een huishouden bestaande uit een samenwonend koppel; **MPA** = lid van een eenoudergezin; **SING** = éénpersoonshuishouden; **OTHR** = lid van een 'overig' huishoudentype.

Bronnen: 1991-2015: RR-ADS en berekeningen FPB, 2016-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.
 Noot: bij conventie worden in de leeftijds piramiden de mannen links en de vrouwen rechts weergegeven.

4.2. Vlaams Gewest

De bevolking van het Vlaams Gewest (tabel 10) stijgt van 6,5 miljoen inwoners in 2016 tot 7,1 miljoen in 2040 en tot 7,4 miljoen in 2060, of 21 000 bijkomende inwoners per jaar tegen 2060. Ter vergelijking: het Vlaams Gewest groeide gemiddeld aan met 28 000 inwoners per jaar over de periode 1991-2016. De geprojecteerde demografische groei is dus minder sterk dan de groei die tijdens de laatste drie decennia werd waargenomen (figuur 16).

De verwachte bevolkingsgroei in het Vlaams Gewest wordt ondersteund door de internationale en interne migraties. Op lange termijn wordt de interne migratie (vooral uit het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) de belangrijkste factor van die groei en leunt het natuurlijk saldo aan bij 0.

De afhankelijkheidscoëfficiënt van de ouderen stijgt dus van 27 % in 2016 tot 43 % in 2060 (tabel 10). In 2016 telde het Vlaams Gewest één 67-plusser voor 4 personen tussen 18 en 66 jaar. In 2060 is die verhouding 1 op 2,5. De vergrijzing van de bevolking (figuur 16, leeftijds piramide) is sterker in het Vlaams Gewest dan op het niveau van België.

Tabel 10 Vlaams Gewest - bevolkingsaantallen, leeftijdsstructuur en bevolkingsloop
Bevolking en saldi in duizendtallen

	Aantallen op 01/01	Verdeling volgens leeftijd					Afhankelijkheids- coëfficiënt van de ouderen 67+/18-66	Natuurlijk saldo	Internationaal migratiesaldo	Intern migratiesaldo
		0-17	18-29	30-66	67-84	85+				
1991	5767,9	21,6%	18,4%	47,7%	11,0%	1,3%	18,7%	14,9	6,8	5,2
2000	5940,3	20,6%	15,1%	49,7%	12,9%	1,8%	22,6%	4,4	5,8	2,2
2010	6252,0	19,6%	14,4%	49,9%	13,9%	2,2%	25,0%	11,5	34,4	6,4
2016	6477,8	19,4%	14,2%	49,1%	14,5%	2,8%	27,3%	3,5	23,9	7,6
2020	6606,9	19,5%	13,9%	48,5%	15,0%	3,1%	29,1%	8,9	13,4	8,4
2030	6869,3	19,6%	13,5%	45,5%	18,0%	3,5%	36,3%	5,9	7,9	8,8
2040	7088,5	19,6%	13,6%	42,8%	19,2%	4,8%	42,6%	3,5	7,0	9,2
2050	7255,7	19,7%	13,7%	42,3%	17,9%	6,4%	43,3%	-0,9	5,7	9,5
2060	7399,0	19,9%	13,7%	42,4%	17,4%	6,6%	42,8%	1,4	5,0	9,8

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Het aantal huishoudens in het Vlaams Gewest (tabel 11) stijgt van 2,7 miljoen in 2016 tot 3,1 miljoen in 2040 (jaarlijks gemiddeld 16 200 huishoudens) en bereikt 3,3 miljoen in 2060 (jaarlijks gemiddeld 8 200 huishoudens over de periode 2040-2060). Het aantal huishoudens met gehuwde koppels daalt tegen 2060 ten gunste van de huishoudens met samenwonenden of eenoudergezinnen. Het aantal éénpersoonshuishoudens stijgt, voornamelijk als gevolg van de vergrijzing. In 2060 bestaat 40 % van de particuliere huishoudens uit één persoon. Los van de evolutie in de samenlevingstrends heeft ook de evolutie van de leeftijdsstructuur een impact op de huishoudensstructuur. De relatief sterkere toename van de éénpersoonshuishoudens heeft een weerslag op de gemiddelde grootte van de particuliere huishoudens; die neemt af. Het aantal huishoudens groeit dus sneller dan de bevolking.

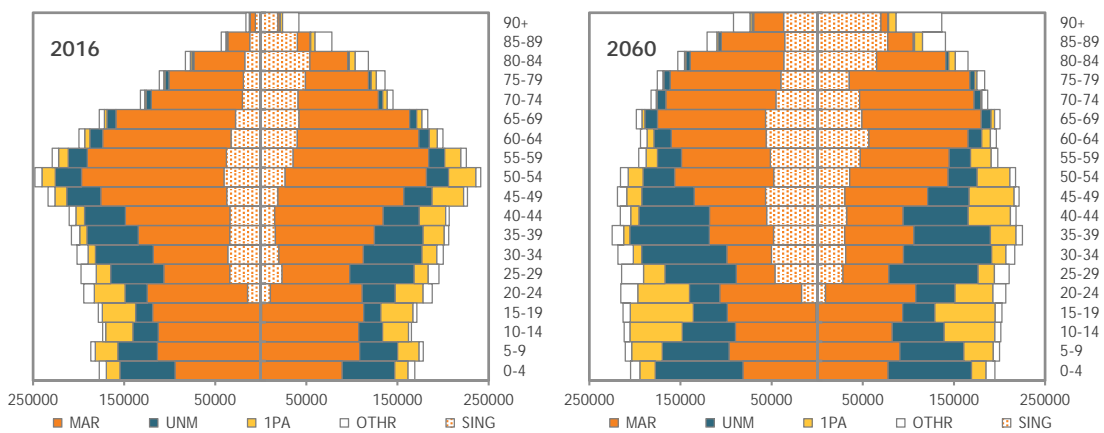
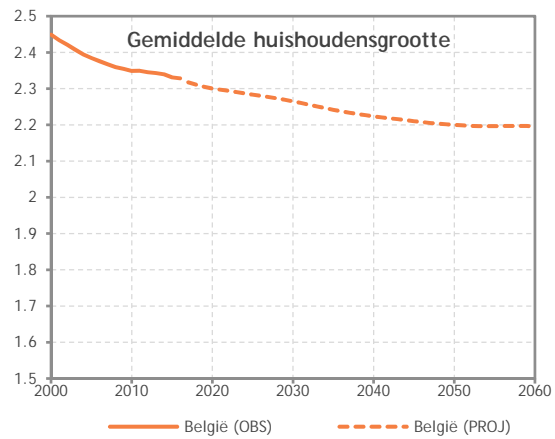
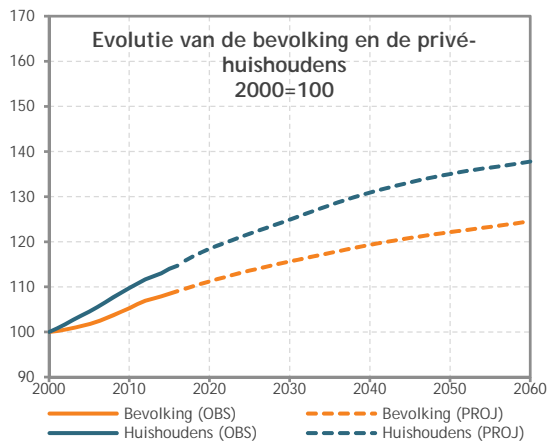
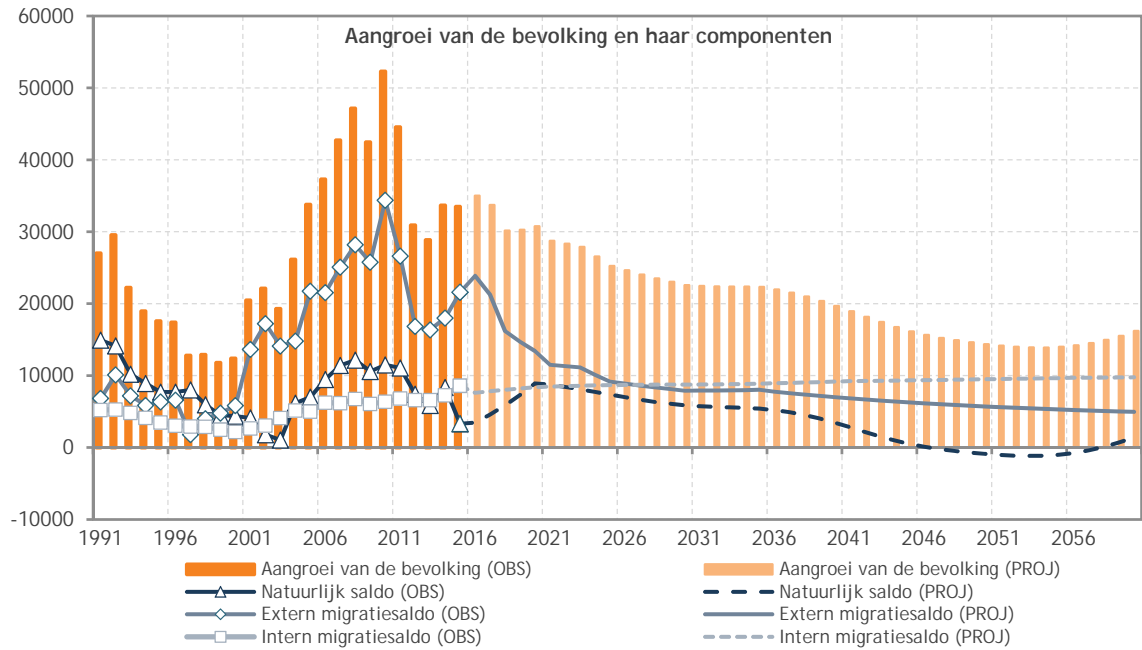
Tabel 11 Vlaams Gewest - aantal particuliere huishoudens, verdeling per huishoudenstype en gemiddelde grootte
Aantal particuliere huishoudens in duizendtallen

	Aantallen op 01/01	Verdeling volgens huishoudenstype							Gemiddelde grootte
		SING	MARO	MAR+	UNMO	UNM+	1PA	OTHR	
1991	2232,2	25,0%	24,9%	39,4%	1,7%	1,1%	6,6%	1,3%	2,56
2000	2395,7	27,3%	24,8%	33,6%	3,5%	2,2%	7,3%	1,3%	2,45
2010	2629,7	30,2%	23,7%	25,9%	5,4%	5,4%	8,1%	1,4%	2,35
2016	2748,0	31,2%	23,0%	23,1%	6,0%	6,9%	8,2%	1,6%	2,33
2020	2837,8	32,5%	22,9%	21,5%	6,1%	7,1%	8,2%	1,7%	2,30
2030	2992,3	35,3%	22,9%	18,3%	6,1%	7,6%	8,1%	1,7%	2,27
2040	3136,6	37,8%	21,8%	16,2%	6,3%	7,9%	8,2%	1,7%	2,22
2050	3235,2	39,6%	20,4%	14,9%	6,5%	8,5%	8,4%	1,8%	2,20
2060	3301,5	40,2%	19,7%	14,0%	6,6%	9,0%	8,6%	1,8%	2,20

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS, 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Noot: **SING** = éénpersoonshuishouden; **MARO** = huishouden bestaande uit een gehuwd koppel zonder kind(eren); **MAR+** = huishoudens bestaande uit een gehuwd koppel met kind(eren); **UNMO** = huishouden bestaande uit een samenwonend koppel zonder kind(eren); **UNM+** = huishouden bestaande uit een samenwonend koppel met kind(eren); **1PA** = eenoudergezin; **OTHR** = 'overig' huishoudenstype.

Figuur 16 Demografische projectie voor het Vlaams Gewest - Bevolking en particuliere huishoudens
Groei, componenten van de groei, gemiddelde huishoudensgrootte, leeftijds- en huishoudensstructuur

MAR = lid van een huishouden bestaande uit een gehuwd koppel; **UNM** = lid van een huishouden bestaande uit een samenwonend koppel; **MPA** = lid van een eenoudergezin; **SING** = éénpersoonshuishouden; **OTHR** = lid van een 'overig' huishoudenstype.

Bronnen: 1991-2015: RR-ADS en berekeningen FPB, 2016-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.
 Noot: bij conventie worden in de leeftijds piramiden de mannen links en de vrouwen rechts weergegeven.

4.3. Waals Gewest

De bevolking van het Waals Gewest (tabel 12) stijgt van 3,6 miljoen inwoners in 2016 tot 3,9 miljoen in 2040 en tot 4,1 miljoen in 2060, of 11 400 bijkomende inwoners per jaar tegen 2060. In het verleden (1991-2016) groeide het Waals Gewest gemiddeld aan met 14 000 inwoners per jaar. De geprojecteerde demografische groei is dus minder sterk dan de groei die tijdens de laatste drie decennia werd waargenomen (figuur 17).

De verwachte bevolkingsgroei in het Waals Gewest wordt ondersteund door de internationale en interne migraties. Op lange termijn is het natuurlijk saldo negatief: het aantal overlijdens ligt hoger dan het aantal geboorten.

In 2016 telde het Waals Gewest één 67-plusser voor 4 personen tussen 18 en 66 jaar. In 2060 is die verhouding 1 op 2,5: de afhankelijkheidscoëfficiënt van de ouderen stijgt dus van 25 % in 2016 tot 40 % in 2060 (tabel 12). De vergrijzing van de bevolking (figuur 17, leeftijds piramide) is sterker in het Waals Gewest dan op het niveau van België.

Tabel 12 Waals Gewest - bevolkingsaantallen, leeftijdsstructuur en bevolkingsloop
Bevolking en saldi in duizendtallen

	Aantallen op 01/01	Verdeling volgens leeftijd					Afhankelijkheidscoëfficiënt van de ouderen 67+/18-66	Natuurlijk saldo	Internationaal migratiesaldo	Intern migratiesaldo
		0-17	18-29	30-66	67-84	85+				
1991	3258,8	22,7%	17,7%	46,6%	11,7%	1,4%	20,3%	5,5	4,7	6,8
2000	3339,5	22,2%	15,4%	47,5%	13,1%	1,8%	23,6%	2,2	1,2	3,5
2010	3498,4	21,4%	15,1%	49,0%	12,4%	2,2%	22,8%	3,4	15,6	6,1
2016	3602,2	21,0%	15,1%	48,5%	12,9%	2,6%	24,4%	0,2	10,7	5,6
2020	3662,9	20,8%	14,8%	48,0%	13,8%	2,7%	26,2%	3,8	5,6	5,4
2030	3803,9	20,5%	14,2%	45,8%	16,8%	2,7%	32,5%	3,0	4,7	5,5
2040	3924,0	20,4%	13,8%	44,0%	17,7%	4,1%	37,7%	-0,9	5,0	5,9
2050	4013,3	20,2%	14,1%	43,6%	16,9%	5,2%	38,5%	-2,3	4,8	6,2
2060	4105,2	20,2%	13,8%	43,3%	17,0%	5,7%	39,9%	-1,2	4,6	6,5

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS; 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Het aantal huishoudens in het Waals Gewest (tabel 13) stijgt van 1,6 miljoen in 2016 tot 1,8 miljoen in 2040 (jaarlijks gemiddeld 9 700 huishoudens erbij) en bereikt 1,9 miljoen in 2060 (jaarlijks gemiddeld 5 900 huishoudens erbij over de periode 2030-2060). Het aantal huishoudens met een gehuwd koppel daalt tegen 2060 ten gunste van huishoudens met een samenwonend koppel of eenoudergezinnen. De evolutie van de leeftijdsstructuur heeft een impact op de huishoudensstructuur. In het bijzonder de vergrijzing van de Waalse bevolking leidt tot een relatief grote stijging van het aantal alleenwonenden. In 2060 bestaat 44 % van de particuliere huishoudens uit één persoon (tegenover 35 % in 2016). Door de evolutie in de verdeling van de huishoudentypes daalt de gemiddelde huishoudensgrootte (2,1 in 2060 tegenover 2,3 in 2016). Het aantal huishoudens groeit dus sneller dan de bevolking.

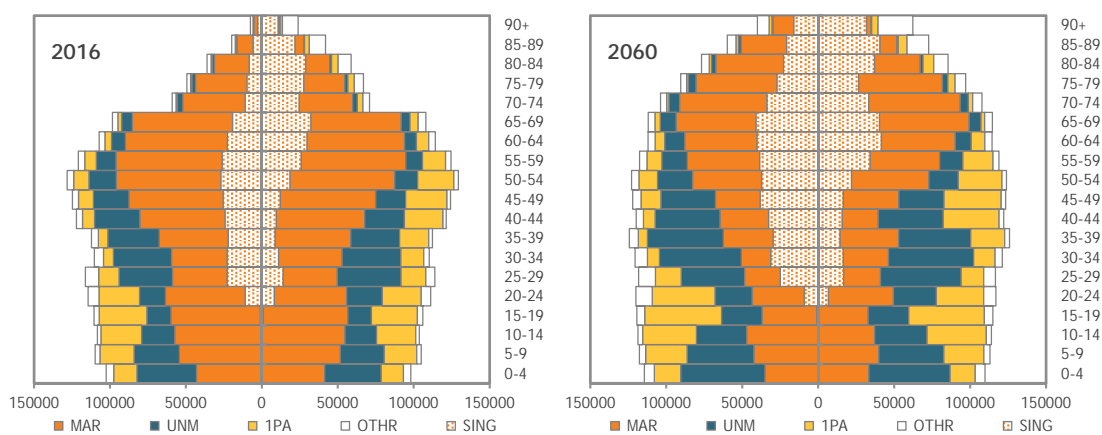
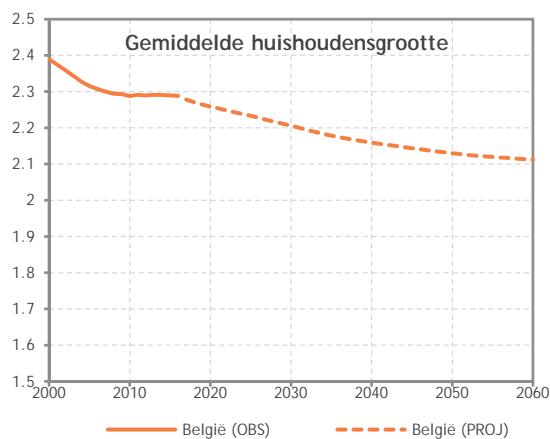
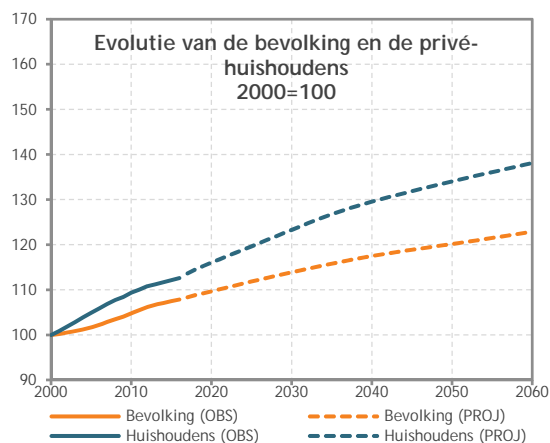
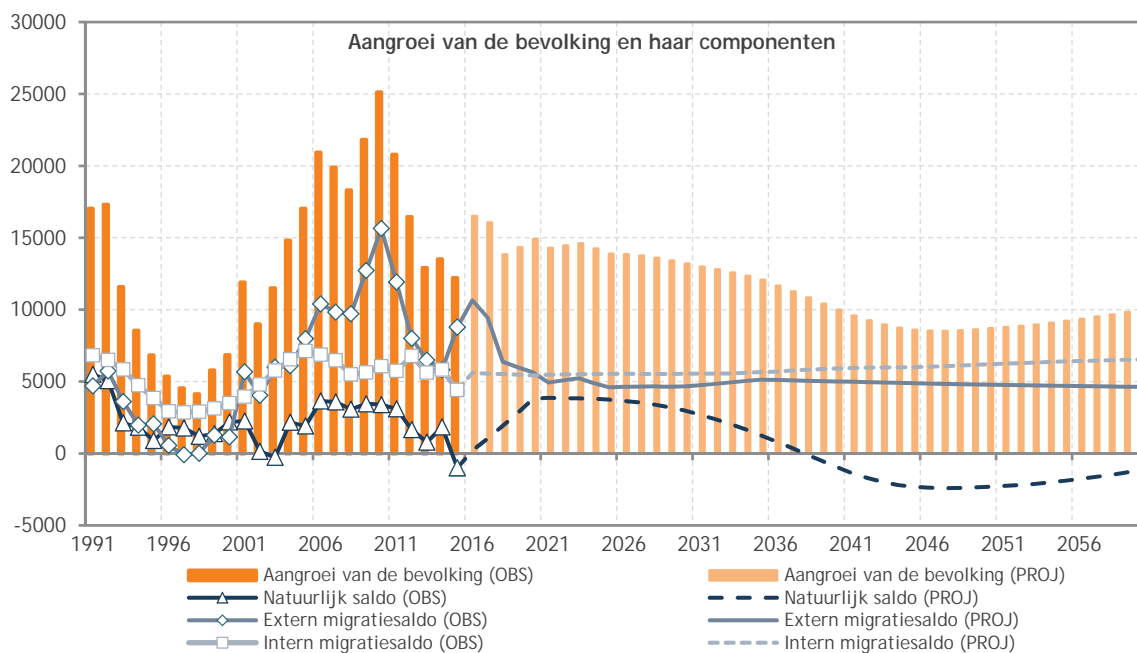
Tabel 13 Waals Gewest - aantal particuliere huishoudens, verdeling per huishoudenstype en gemiddelde grootte
Aantal particuliere huishoudens in duizendtallen

	Aantallen op 01/01	Verdeling volgens huishoudenstype							Gemiddelde grootte
		SING	MARO	MAR+	UNMO	UNM+	1PA	OTHR	
1991	1302,4	29,5%	21,0%	34,6%	2,1%	2,0%	9,3%	1,5%	2,48
2000	1380,5	31,6%	20,0%	29,2%	3,5%	3,6%	10,6%	1,5%	2,39
2010	1510,0	35,1%	18,1%	22,0%	4,7%	6,3%	12,2%	1,6%	2,29
2016	1554,8	35,3%	17,0%	19,7%	5,6%	8,5%	12,2%	1,7%	2,29
2020	1602,0	36,5%	16,7%	18,4%	5,8%	8,7%	12,2%	1,8%	2,26
2030	1702,0	39,1%	16,1%	15,9%	5,9%	9,1%	12,2%	1,8%	2,21
2040	1788,5	41,5%	15,0%	14,1%	6,0%	9,4%	12,3%	1,8%	2,16
2050	1850,3	43,1%	14,0%	12,9%	6,1%	9,7%	12,4%	1,9%	2,13
2060	1907,0	44,1%	13,6%	11,8%	6,2%	10,0%	12,5%	1,9%	2,11

Bron: 1991-2016: waarnemingen, RR-ADS; 2017-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Noot: **SING** = éénpersoonshuishouden; **MARO** = huishouden bestaande uit een gehuwd koppel zonder kind(eren); **MAR+** = huishouden bestaande uit een gehuwd koppel met kind(eren); **UNMO** = huishouden bestaande uit een samenwonend koppel zonder kind(eren); **UNM+** = huishouden bestaande uit een samenwonend koppel met kind(eren); **1PA** = eenoudergezin; **OTHR** = 'overig' huishoudenstype.

Figuur 17 Demografische projectie voor het Waals Gewest - Bevolking en particuliere huishoudens
Groei, componenten van de groei, gemiddelde huishoudensgrootte, leeftijds- en huishoudensstructuur

MAR = lid van een huishouden bestaande uit een gehuwd koppel; **UNM** = lid van een huishouden bestaande uit een samenwonend koppel; **MPA** = lid van een eenoudergezin; **SING** = éénpersoonshuishouden; **OTHR** = lid van een 'overig' huishoudenstype.

Bronnen: 1991-2015: RR-ADS en berekeningen FPB, 2016-2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.
 Noot: bij conventie worden in de leeftijdspiramiden de mannen links en de vrouwen rechts weergegeven.

5. Demografische projectie 2016-2060 voor de arrondissementen

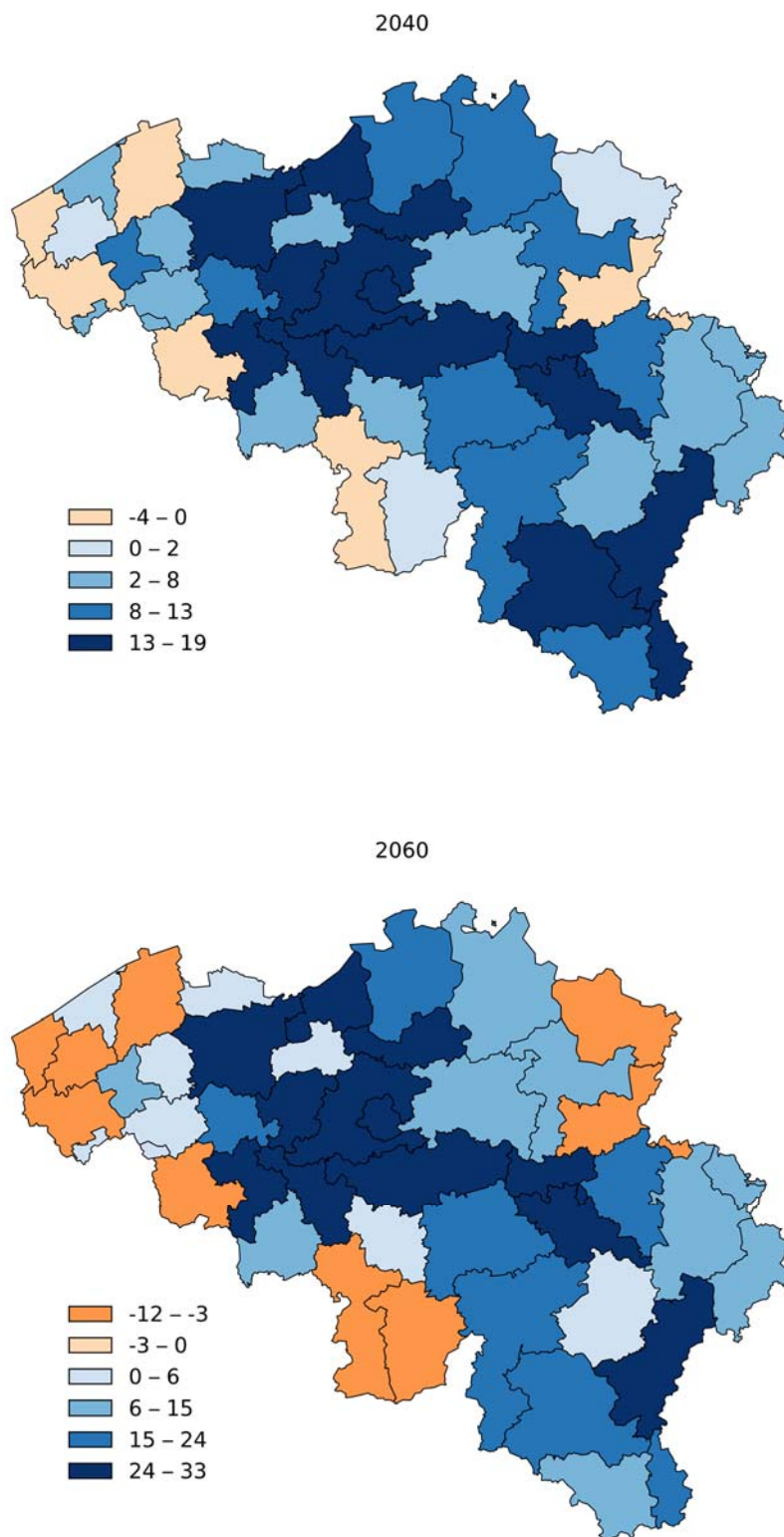
De door het FPB en de ADS gepubliceerde bevolkings- en huishoudensvooruitzichten worden opgesteld per arrondissement en vervolgens gegroepeerd per provincie, per gewest en voor het hele land. In dit deel wordt een overzicht in kaartvorm gegeven van de demografische vooruitzichten volgens arrondissement. Deze kaarten tonen de verschillen die kunnen bestaan binnen een gewest.

De **bevolkingsgroei** in België en de gewesten is positief tot 2060. Uit de analyse van de projectie volgens arrondissement komen evenwel in bepaalde arrondissementen negatieve groeicijfers naar voren (figuur 18). In zes arrondissementen van het Vlaams Gewest is de geprojecteerde bevolking in 2060 lager dan die in 2016: Oostende, Brugge, Diksmuide, Ieper, Maaseik en Tongeren. In het Waals Gewest gaat het om drie arrondissementen: Thuin, Philippeville en Doornik. Die evoluties houden onder meer verband met de leeftijdsstructuur van de arrondissementen. De arrondissementen met een negatieve bevolkingsgroei worden gekenmerkt door een relatief groot **aandeel 67-plussers** (figuur 19).

De interne migratie draagt voor een groot deel bij tot de relatief sterke demografische groei in bepaalde arrondissementen: in het bijzonder Halle-Vilvoorde, Nijvel, Neufchâteau, Borgworm en Hoei. In de stedelijke arrondissementen (Brussel-Hoofdstad, Luik en Antwerpen) stijgt de bevolking sterker door de internationale migratie. De interne migratie zet daarentegen een rem op hun demografische groei.

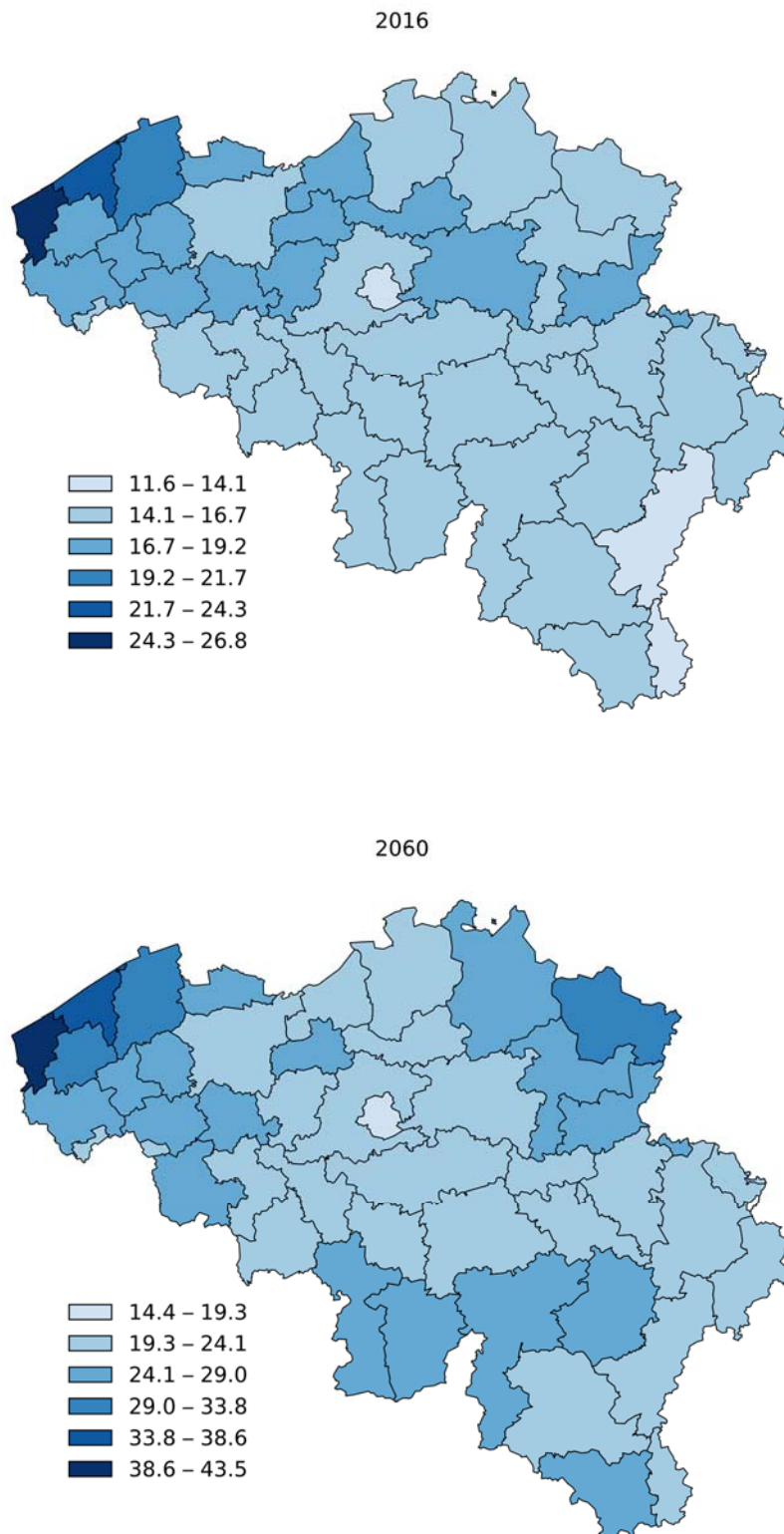
In de arrondissementen die worden gekenmerkt door een groot aandeel 67-plussers in 2060 is de **gemiddelde huishoudensgrootte** (figuur 20) ook kleiner en groeit het **aantal particuliere huishoudens** (figuur 21) sterker dan de bevolking. De vergrijzing van de bevolking – die meer uitgesproken is in bepaalde arrondissementen – leidt tot een forse stijging van het aandeel éénpersoonshuishoudens. In bepaalde arrondissementen die worden gekenmerkt door een negatieve bevolkingsgroei, stijgt het aantal huishoudens daarentegen wel. Dat is onder meer het geval voor Diksmuide in 2060. Dat fenomeen wordt ook waargenomen in andere arrondissementen in 2040: Oostende, Brugge, Ieper, Doornik, Thuin en Tongeren. Ter herinnering: de impact van de babyboomgeneratie laat zich voornamelijk voelen tot in 2040.

Figuur 18 Bevolkingsgroei volgens arrondissement
 % (t.o.v. 2016)
 Schema voor de interpretatie van de kaarten: om een optimale lezing van de verschillen tussen de arrondissementen te verzekeren, zijn de waarden die in de legenda worden gebruikt verschillend.

Bronnen: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

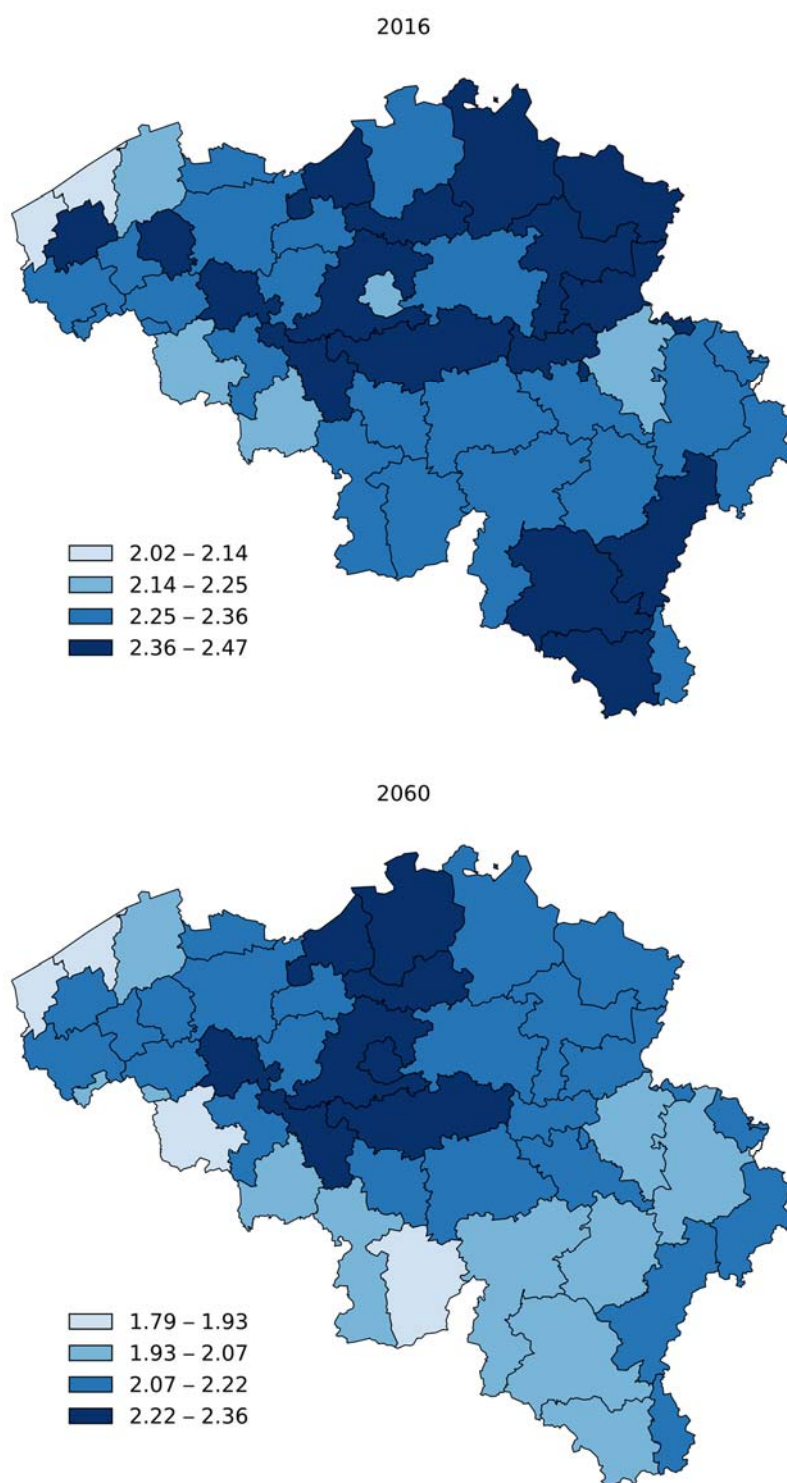
Figuur 19 Aandeel 67-plussers
In % van de totale bevolking van het arrondissement

Bronnen: 2016: RR-ADS en berekeningen FPB, 2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Figuur 20 Gemiddelde huishoudensgrootte

Schema voor de interpretatie van de kaarten: om een optimale lezing van de verschillen tussen de arrondissementen te verzekeren, zijn de waarden die in de legenda worden gebruikt verschillend.

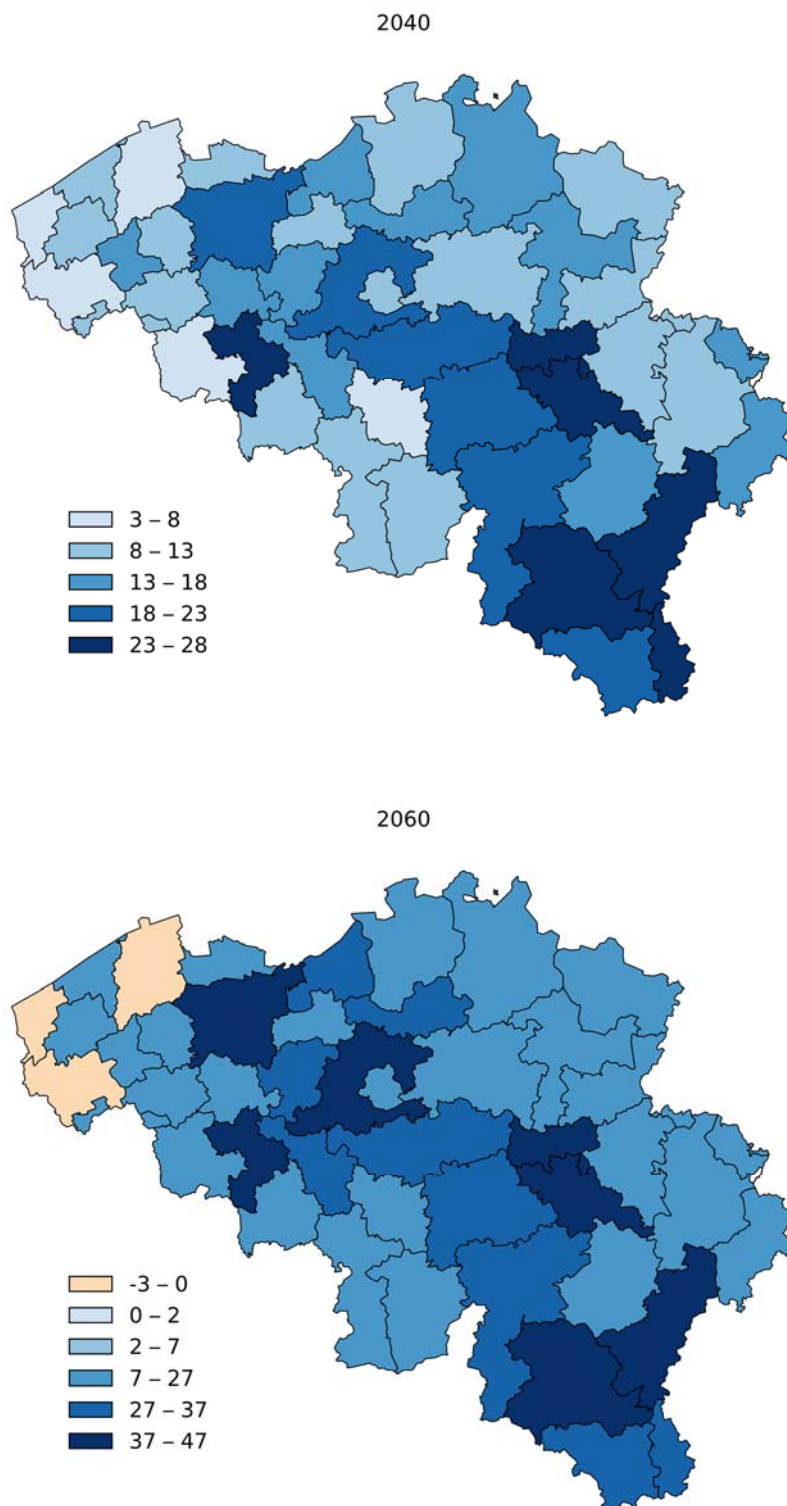

Bronnen: 2016: RR-ADS en berekeningen FPB, 2060: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

Figuur 21 Groei van het aantal particuliere huishoudens volgens arrondissement

% (t.o.v. 2016)

Schema voor de interpretatie van de kaarten: om een optimale lezing van de verschillen tussen de arrondissementen te verzekeren, zijn de waarden die in de legenda worden gebruikt verschillend.

Bronnen: Demografische vooruitzichten 2016-2060, FPB-ADS.

6. Bibliografie

- COMMISSARIAAT-GENERAAL VOOR DE VLUCHTELIJNGEN EN DE STAATLOZEN (CGVS) (2017), *Asielstatistieken 2016*, Brussel, CGVS.
- EUROPESE COMMISSIE (2016), *European Economic Forecast - Winter 2016*, Brussel, Europese Unie.
- FEDERAAL PLANBUREAU en ALGEMENE DIRECTIE STATISTIEK (2008), *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060*, Planning Paper 105, Brussel, Federaal Planbureau.
- FEDERAAL PLANBUREAU en ALGEMENE DIRECTIE STATISTIEK (2016), *Demografische vooruitzichten 2015-2060, Bevolking, huishoudens en prospectieve sterftequotiënten*, Brussel, Federaal Planbureau.
- MYRIA (FEDERAAL MIGRATIECENTRUM) (2016), *Migratie in cijfers en in rechten 2016*, Brussel, Myria.
- PAILHÉ, A. (2010), 'Effet attendu de la crise économique actuelle sur les naissances : quelques hypothèses', *Politiques sociales et familiales*, vol. 100, nr. 1, pp. 97-103.
- PAUL, J.-M. (2009), *Prospectieve sterftequotiënten per geslacht en uniseks*, Working Paper 18-09, Brussel, Federaal Planbureau.
- VANDRESSE, M. (2014), *Een methode voor huishoudensprojecties: het HPROM-model*, Working Paper 9-14, Brussel, Federaal Planbureau.
- VANDRESSE, M. (2015), *Een modellering van de toekomstige evolutie van de internationale migratie voor België*, Working Paper 02-15, Brussel, Federaal Planbureau.
- VANDRESSE, M. (2016), *Projection of internal migration based on migration intensity and preferential flows*, Working Paper 10-16, Brussel, Federaal Planbureau.

7. Lijst van afkortingen

ADS Algemene Directie Statistiek - FOD Economie, K.M.O, Middenstand en Energie

Bbp Bruto binnenlands product

DL Derde landen (niet-EU-landen)

EU15 De vroegere lidstaten van de Europese Unie (met uitzondering van België)

EU13 De nieuwe lidstaten van de Europese Unie (sinds 2004)

FPB Federaal Planbureau

GF Geboorteformulieren van de Burgerlijke Stand

OBS Waarnemingen

PROJ Projecties

RR Rijksregister

Het Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

url: <http://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

Overname wordt toegestaan, tenzij voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Philippe Donnay

De publicaties van het Federaal Planbureau

Met het oog op informatieverstrekking en transparantie publiceert het Federaal Planbureau (FPB) regelmatig de methoden en resultaten van zijn werkzaamheden. De publicaties van het FPB zijn georganiseerd in 3 reeksen: de Vooruitzichten, de Working Papers en de Planning Papers. Het FPB publiceert eveneens rapporten en occasioneel ook boeken. Bepaalde publicaties zijn het resultaat van een samenwerking met andere instellingen.

Alle publicaties van het Federaal Planbureau zijn beschikbaar op www.plan.be

Reeksen

Vooruitzichten

Een van de belangrijkste opdrachten van het Federaal Planbureau (FPB) bestaat erin de beleidsmakers te helpen anticiperen op de toekomstige evolutie van de Belgische economie.

Het FPB maakt twee keer per jaar, in februari en september, kortetermijnvooruitzichten voor de Belgische economie, onder de verantwoordelijkheid van het INR. Deze vooruitzichten vormen de basis voor de opmaak van de Rijksbegroting en de begrotingscontrole, vandaar de benaming 'Economische begroting'. In het voorjaar publiceert het FPB de 'Economische vooruitzichten' voor de volgende vijf

jaren, waarvan een voorlopige versie, voorbereid in maart, het macro-economisch kader vormt voor het Belgisch Stabiliteitsprogramma. In het verlengde daarvan worden, in samenwerking met regionale instellingen, de Regionale economische vooruitzichten opgesteld.

Het FPB realiseert ook, een keer per jaar voor rekening van de Studiecommissie voor de Vergrijzing, waarvan het het secretariaat verzekert, financiële langetermijnvooruitzichten gericht op de budgettaire kosten van de vergrijzing en analyseert dan eveneens de sociale houdbaarheid van de pensioenen.

Het FPB stelt jaarlijks, in samenwerking met de Algemene Directie Statistiek, demografische vooruitzichten op. Het FPB publiceert om de drie jaar Langetermijnenergievooruitzichten voor België. Ook om de drie jaar maakt het, in samenwerking met de FOD Mobiliteit en Vervoer, Langetermijnvooruitzichten voor de transportvraag in België. In die drie domeinen worden de vooruitzichten op een langetermijnhorizon opgesteld.

Working Papers

De Working Papers presenteren de resultaten van lopend onderzoek in de studiedomeinen van het FPB. Ze worden gepubliceerd om bij te dragen aan de verspreiding van kennis over hoofdzakelijk economische fenomenen en om het inhoudelijk debat te stimuleren. Bovendien leveren ze een conceptuele en empirische basis voor de besluitvorming. Ze zijn vaak technisch van aard en gericht op een publiek van specialisten.

Planning Papers

De Planning Papers presenteren afgeronde studies over thema's van algemene strekking. Ze zijn niet specifiek gericht op een gespecialiseerd publiek en beschikbaar in het Nederlands en het Frans.

Overige publicaties

Rapporten

De rapporten beschrijven de resultaten van werkzaamheden die voortvloeien uit wettelijke opdrachten of als antwoord op specifieke vragen van de overheid, de regering of de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

Boeken

Het FPB publiceert occasioneel studies in boekvorm.